

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Concept onderzoek zoekgebieden
Portefeuillehouder	-	A. Schuurman (wethouder)
Eenheid	-	Ruimtelijke Ontwikkeling
Contactpersoon	-	Thijs Mosterman
Contactgegevens	-	t.mosterman@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van
Behandeling in raadsvergadering van

19 oktober 2021
29 november 2021

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van:

Haar besluit om in te stemmen met:

- het conceptrapport 'Zoekgebieden grootschalige duurzame energieproductie gemeente Dalfsen';
- het conceptrapport 'participatie- en communicatieplan voor grootschalige opwek van duurzame energie';

en haar besluit om deze conceptrapporten ter inzage te leggen.

Toelichting:

De gemeenteraad heeft aangegeven in december 2021 besluiten te willen nemen over kaders rond grootschalige duurzame energieprojecten. Naast de kaders/ uitgangspunten en uitsluitgebieden is de raad voornemens een zoekgebied vast te stellen inclusief een bijbehorend participatie- en communicatieplan. De concept uitgangspunten en uitsluitgebieden zijn afgelopen juni door de raad vastgesteld. Tevens is toen opdracht gegeven voor een integraal onderzoek naar het meest geschikte zoekgebied voor grootschalige energieproductie, inclusief een participatie- en communicatieplan.

De raad vindt het belangrijk dat belangengroepen en inwoners betrokken worden bij het onderzoek en het plan. In juni is via een raadsmemo de werkwijze toegelicht (bijlage 4). Diverse overleggen hebben sindsdien plaatsgevonden en er zijn twee drukbezochte webinars georganiseerd. De webinar van 5 oktober is nog terug te kijken via de volgende link: <https://youtu.be/00mUXd8WrMs>.

Het college heeft ingestemd met de twee conceptrapporten. De volgende stap is dat deze rapporten twee weken ter inzage liggen, zodat inwoners en belangengroepen de gelegenheid hebben om de rapporten te lezen en hierop te reageren. Voor de volledigheid worden ook de eerder vastgestelde concept uitgangspunten en uitsluitgebieden ter visie gelegd. De komende weken worden alle reacties verzameld en worden een ambtelijk advies en de definitieve rapportages uitgewerkt. Begin november wordt het voorstel aangeboden aan college en raad.

Financiën:

Dit voorstel heeft geen fiscale of financiële gevolgen. De inzet van het adviesbureau voor het opstellen van de rapporten is betaald vanuit het reguliere Duurzaamheidsbudget.

Communicatie:

De twee conceptrapporten en de eerder vastgestelde concept uitgangspunten en uitsluitgebieden worden nu voor twee weken op de gemeentelijke website geplaatst. Ook komt er een schriftelijke versie beschikbaar op het gemeentehuis. Daarbij wordt uitleg gegeven over het gehele proces en hoe mensen kunnen reageren. De plaatsing van de stukken wordt via kernpunten en sociale media bekend gemaakt.

Betrokken ambtenaren en adviseurs zijn tijdens deze twee weken beschikbaar voor vragen. Na de ter visie legging wordt een verslag gemaakt van alle reacties. Dit verslag wordt als bijlage toegevoegd aan het college- en raadsvoorstel begin november.

Bijlagen:

- 1 conceptrapport 'Zoekgebieden grootschalige duurzame energieproductie gemeente Dalfsen'.
 - 2 conceptrapport 'Participatie- en communicatieplan grootschalige duurzame energieprojecten'
 - 3 concept uitgangspunten en uitsluitgebieden (juni 2021)
 - 4 raadsmemo 'Communicatie en participatie tijdens het zoekgebieden-onderzoek' (juni 2021)
-

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de waarnemend-gemeentesecretaris/directeur
H.J. van der Woude

Zoekgebieden grootschalige duurzame energieproductie gemeente Dalfsen

Advies zoekgebieden voor grootschalige
opwek van duurzame energie

Rapport

Projectnummer: 51003190

Referentienummer: NL21-648800269-7070

Datum: 12-10--2021

Zoekgebieden grootschalige duurzame energieproductie gemeente Dalfsen

Advies voor prioriteren zoekgebieden waarbinnen grootschalige opwek van duurzame energie in de gemeente Dalfsen kan plaatsvinden

Opdrachtgever:
Gemeente Dalfsen
Postbus 35
7720 AA DALFSEN

Verantwoording

Titel	Zoekgebieden grootschalige duurzame energieproductie gemeente Dalfsen
Subtitel	Advies voor prioriteren zoekgebieden waarbinnen grootschalige opwek van duurzame energie in de gemeente Dalfsen kan plaatsvinden
Projectnummer	51003190
Referentienummer	NL21-648800269-7070
Revisie	3
Datum	12-10--2021
Auteur	Anneke Rommers, Marius Schoppink e.a.
E-mailadres	marius.schoppink@sweco.nl
Gecontroleerd door	Peter Bergmans
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Rik Jansen
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	De aanleiding.....	4
1.2	De opgave	4
1.3	Kaders en uitsluitgebieden	5
1.4	Doelstelling analyse.....	5
1.5	Duurzame grootschalige energie-opwek	5
1.6	Aanpak van het vraagstuk	6
2	Planologische ontwikkelingen	7
2.1	Omgevingsvisie in ontwikkeling	7
2.2	Kansen voor koppeling aan planologische ontwikkelingen	7
3	Energienetwerk	8
3.1	Maatschappelijke kostenefficiency	8
3.2	HSMS-aansluitstations	8
3.3	MS-T aansluitstations	9
3.4	Kabeldelen	10
4	Bebouwingsdichtheid, hinder en omvang gebied	11
4.1	Bebouwingsdichtheid.....	11
4.2	Hinder	11
4.2.1	Zonnevelden	11
4.2.2	Windturbines	11
4.3	Gasleidingen en hoogspanningsleidingen.....	11
4.4	Omvang gebied	11
5	Clustering	13
6	Zoekgebieden.....	14
6.1	Uitsluitgebieden en bebouwde kommen	14
6.2	Bebouwingsdichtheid en hinder.....	15
6.3	Planologische ontwikkelingen.....	16
6.4	Energienetwerk.....	17
6.5	Landschappelijke kenmerken	20
6.6	Kaarten combineren	22
6.7	Bewonersenquête.....	25
6.8	Clustering bij combineren kaarten	27
6.9	Spreiding van grootschalige opwek.....	29
7	Conclusies en aanbevelingen	31
7.1	Deelgebieden gemeente Dalfsen	31
7.2	Potentiële zoekgebieden bij clusteren	31
7.2.1	Windturbines	31
7.2.2	Zonnevelden	31
7.2.3	Conclusie bij clusteren	31
7.3	Potentiële zoekgebieden bij spreiding	31
7.3.1	Windturbines	31
7.3.2	Zonnevelden	31
7.3.3	Conclusie bij spreiden	31
7.4	Overige aanbevelingen.....	31

1 Inleiding

1.1 De aanleiding

De gemeente Dalfsen en haar burgers voelen zich zeer betrokken bij het onderwerp energietransitie. De energietransitie biedt volop kansen en de gemeente en de Dorpen van Morgen geven daar verder invulling aan. Maar de energietransitie, en dan met name de benodigde grootschalige opwek van duurzame energie via zonnenvelden en windturbines, brengt ook nadelen met zich mee, bijvoorbeeld in de vorm van hinder, aantasting van het landschap of vermindering van hun woongenot.

Net zoals zo veel andere gemeenten in Overijssel, heeft de gemeenteraad van Dalfsen in juni 2021 de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) vastgesteld met de concrete doelstellingen voor 2030. Er bestaat grote steun voor de energietransitie en de algemene uitgangspunten voor grootschalige opwek. Eén van de RES-afspraken is dat iedere gemeente zoekgebieden vaststelt voor grootschalige energie. Daarbij zijn duidelijke afspraken ten aanzien van uitsluitgebieden, participatie en spelregels nodig. Een eerste opzet is in juni 2021 met de gemeenteraad besproken.

Een belangrijk aanvullend vraagstuk betreft de situering van de toekomstig te realiseren grootschalige opwek op het grondgebied van Dalfsen. Met de nota "Uitgangspunten en uitsluitgebieden" als vertrekpunt wordt in dit rapport ingegaan op de vraag welke gebieden in potentie geschikt zijn voor grootschalige opwek.

De zoektocht vindt ook plaats in het midden van het denkkader van de RES (bijdragen aan de energietransitie, met oog voor de ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijk aanvaardbaar en kostenefficiëntie). De rapportage staat er als het ware midden in.

Deze rapportage gaat niet in op concrete locaties voor grootschalige opwek, maar legt de focus op gebieden waarbinnen grootschalige opwek eventueel kan plaatsvinden en een aantal randvoorwaarden die bij de inpassing kunnen spelen, zoals onder andere opgenomen in het document "Uitgangspunten en uitsluitgebieden" en het participatieplan.

De 4 uitgangspunten van de RES

1.2 De opgave

In de RES 1.0 is de volgende opgave tot 2030 opgenomen voor de gemeente Dalfsen in GWh:

	Zon op veld	Zon op dak	Wind	Totaal
Opgave ¹	25	18	57	100
Gerealiseerd ²	7	9	48	64
Nieuw te realiseren	18	9	9	36

Nog enkele cijfers om de opwekopgave in perspectief te plaatsen. Voor windenergie geldt dat 1 MegaWatt (MW) opwekvermogen gemiddeld 2 GigaWattuur (GWh)/jaar oplevert. Een windturbines met masthoogte 120 meter heeft een vermogen van gemiddeld 3 à 4 MW. Eén windturbine levert daarom een bijdrage van 6 tot 8 GWh per jaar. Voor de opgave van Dalfsen tot 2030 (9 GWh) zijn dus nog 1 à 2 windturbines nodig.

Voor zonnenvelden geldt dat 1 hectare zonnepanelen circa 0,7 tot 1 MW kan opwekken. Bij zonne-energie levert 1 MW opwekvermogen gemiddeld 0,6 tot 1 GWh/jaar op. Voor de opgave van Dalfsen is daarom nog minimaal 18 hectare benodigd.

In de RES is afgesproken dat gemeenten streven naar een verhouding 60% wind en 40% zon. Deze verhouding met het zwaartepunt op windenergie is met name een wens van de netbeheerders. Hiermee worden onnodig hoge maatschappelijke investeringen in het netwerk beperkt. De verhouding tussen wind en zon, en daarmee het aantal benodigde turbines of hectaren, kan op grond van praktische overwegingen en nieuwe inzichten in de toekomst nog wijzigen.

De opgave voor zon op dak blijft in dit rapport buiten beschouwing. Bij grotere oppervlaktes zon op dak wordt gekeken naar bedrijfspanden of grote stalcomplexen. Deze inpassing heeft geen ruimtelijke consequenties, omdat een al bestaand gebruik (als gebouw) dubbel wordt benut.

Het is daarbij goed om te bedenken dat de opgave tot 2030 een tussenstap betekent op de route naar de volledige energietransitie in 2050. De opgave voor 2030 is op basis van een theoretische inschatting circa 50% van de energievraag in 2050. Op basis van bovenstaande tabel is de benodigde hoeveelheid opwek dus in te schatten op 200 GWh in 2050. Of en op welke wijze de prognose correct is, is op dit moment nog niet bekend. De benodigde energiemix en daarmee het aantal windturbines en of hectaren zonnenvelden, wordt in de komende jaren verder uitgewerkt.

De voorlopige prognose voor de toevoeging van grootschalige opwek richting 200 GWh en aanvullend op de opgave voor 2030 is³ afhankelijk van de uiteindelijke mix:

- Maximaal circa 10 windturbines
- Maximaal circa 45 ha zon op veld
- Maximaal circa 15 ha zon op dak

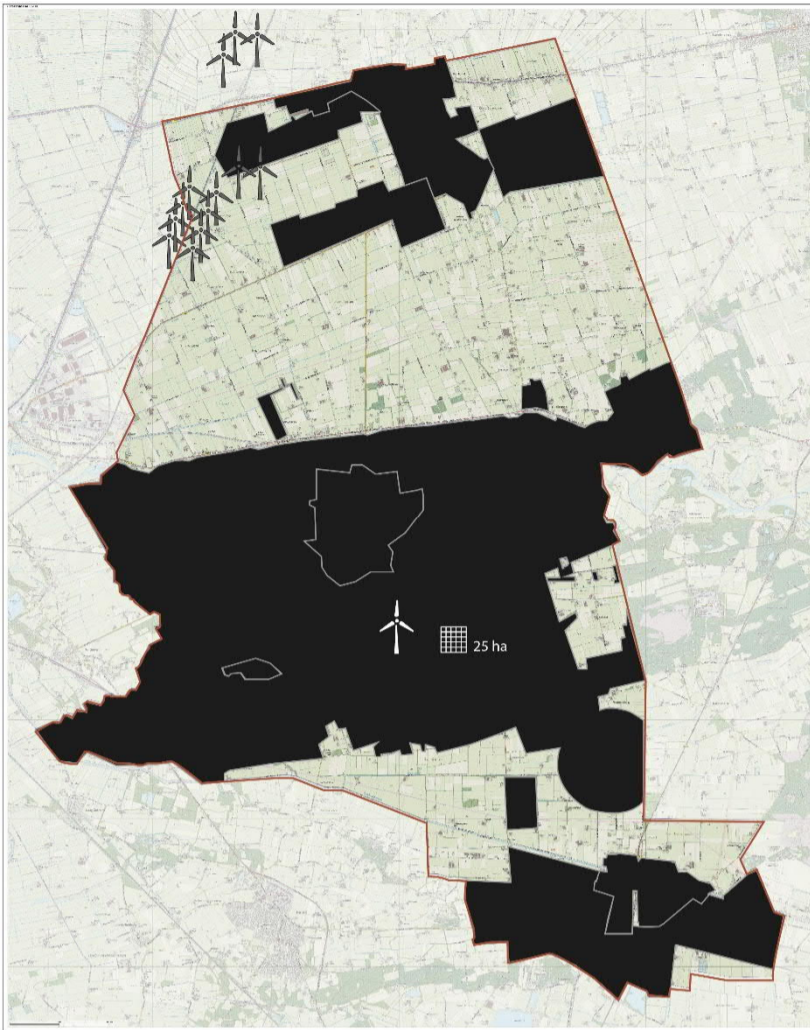
In de periode tussen 2030 en 2050 is dus ruimte nodig voor grootschalige opwek van duurzame energie. Daarbij is het van het

¹ Betreft indicatieve verdeling naar soort opwek

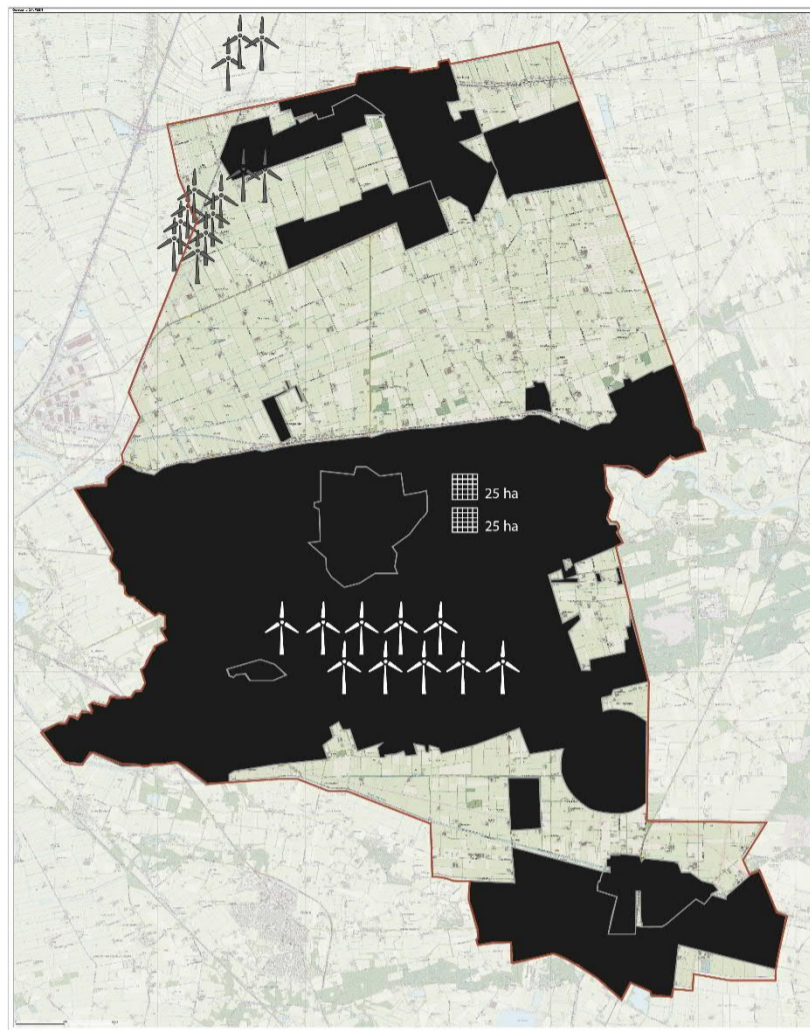
² Getal verwijst naar gerealiseerde opwek

³ Op basis prognoses uit RES 1.0

grootste belang dat Dalfsen en haar inwoners ook in de toekomst kunnen beschikken over een betrouwbare mix van energiebronnen.

Opgave tot 2030

Opgave tot 2050

1.3 Kaders en uitsluitgebieden

In de vergadering van 21 juni 2021 heeft de gemeenteraad van Dalfsen de nota "Uitgangspunten en uitsluitgebieden voor grootschalige opwek duurzame energie Dalfsen" in concept behandeld, maar nog niet vastgesteld in afwachting van een nadere advisering over zoekgebieden voor grootschalige opwek. In deze nota zijn algemene kaders aangegeven waaraan grootschalige opwek moet voldoen en zijn op voorhand gebieden uitgesloten waar grootschalige opwek kan plaatsvinden. De uitgesloten gebieden zijn:

- de dorpskernen
- gebieden met een bijzondere verkavelingsstructuur
- natuurgebieden
- agrarische gebieden met waarden
- gebieden met beperkingen vanuit luchtverkeer
- waterwingebied / grondwaterbeschermingsgebied

Op basis van de kaart uitsluitgebieden (zie bijlage 1: behorend bij nota "Uitgangspunten en uitsluitgebieden") zijn vervolgens een aantal logische vragen te stellen.

Zijn de gebieden die in het besluit van 21 juni 2021 niet zijn uitgesloten dan wel allemaal geschikt voor de grootschalige opwek van duurzame energie in de vorm van zonnepanelen en of windturbines? Of zijn sommige gebieden meer geschikt dan andere gebieden?

Sweco is gevraagd een advies uit te brengen over verdere afbakening van de zoekgebieden via een integrale gebiedsanalyse.

1.4 Doelstelling analyse

Sweco maakt een vertaling van de uitgangspunten (raadsvoorstel 1294) naar criteria voor de zoekgebieden. De drie belangrijkste vragen die daarbij aan de orde komen zijn:

- Waar? Welke gebieden zijn (onder voorwaarden) in potentie geschikt voor initiatieven voor de grootschalige opwek van duurzame energie door windturbines en of zonnepanelen?
- Wat? Welke vormen van energie-opwek is passend in welk gebied? Op voorhand is niet uit te sluiten dat zoekgebieden die potentieel geschikt zijn voor zonnepanelen niet geschikt zijn voor windturbines.
- Hoe? Welke randvoorwaarden spelen bij eventuele inpassing van zonnepanelen en of windturbines?

1.5 Duurzame grootschalige energie-opwek

Voor zonnepanelen is door de gemeente Dalfsen (21 juni 2021) voor 'grootschalig' de ondergrens gelegd bij 2 hectare (ca. 4 voetbalvelden). Deze begrenzing komt uit de Handreiking zonnepanelen⁴ van de provincie Overijssel.

Trede 1 - Stimuleren van:

- Productie van zonne-energie op daken in bebouwd gebied: woningen, bedrijven, agrarische gebouwen, etc.
- Gebruik van te bebouwen gebieden of bruikbare ruimten: ongebruikte gronden, bedrijventerreinen, boven parkeerterreinen en geluidswallen.
- *Kleine, goed ingepaste velden op agrarische erven (tot ca. 2 ha).*
- *Kleine, goed ingepaste zonnepanelen van lokale initiatieven in stads- en dorpsranden (tot ca. 2 ha).*

Deze begrenzing is uitgangspunt in het onderzoek, omdat dergelijke kleinschalige zonnepanelen goed inpasbaar zijn, weinig tot geen impact op de omgeving hebben en veelal voor lokaal gebruik zijn. Alles kleiner dan 2 hectare is daarom niet meegenomen in dit onderzoek.

Genoemde handreiking is ook bij de verdere opstelling van deze rapportage betrokken.

Bij grootschalige energie-opwek door windturbines wordt vanuit efficiëntie tegenwoordig ingezet op hoge turbines en momenteel zijn dat turbines met een hoogte van 120 meter en meer. Dit uitgangspunt betekent dat de uitkomsten van het onderzoek gelden voor alle windturbines, met uitzondering van turbines die slechts voorzien in de gehele of gedeeltelijke behoefte van één bedrijf. Deze windturbines, de zogeheten erfmolens, hebben een masthoogte van maximaal 25 meter en een vermogen van 300 tot 500 Kilowatt. Agrarische bedrijven plaatsen deze windturbines in het buitengebied. Ze hebben een beperkte impact op de omgeving en eigen vastgestelde kaders. Deze erfmolens zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

Zoals eerder gesteld geldt dit ook voor zonnepanelen op dak, omdat deze vorm geen ruimtelijke impact heeft.

⁴ Handreiking zonnepanelen provincie Overijssel, april 2021

1.6 Aanpak van het vraagstuk

Hoofdpunten van de analyse en daarmee criteria die gehanteerd zijn voor het opstellen van het advies zijn:

1. Planologische ontwikkelingen in niet uitgesloten gebieden (nieuwe infrastructuur, woningbouw, bedrijventerrein, landbouwontwikkelingsgebied etc.). Door andere planologische ontwikkelingen zo goed mogelijk in kaart te brengen, ontstaat zicht op eventuele koppelkansen en conflicten (RES-uitgangspunt Ruimtelijke Kwaliteit).
2. Logistiek energienet. Het energienetwerk in Nederland en West-Overijssel kent congestieproblemen Om goede keuzes in zoekgebieden en locaties te gaan maken, geven de netbeheerders mee rekening te houden met maatschappelijke kostenefficiëntie. De afstand tot verdeelstations, in het bijzonder hoogspanningsstations (HSMS-stations), is daarbij de factor in de analyse. Daarnaast geven de netbeheerders mee dat er vanuit oogpunt maatschappelijke investeringen een voorkeur is voor een hoog aandeel van wind in de energiemix en dat een voldoende grootte van een cluster (minimaal 10 MW) ook meeweegt (RES-uitgangspunt Maatschappelijke kostenefficiëntie)
3. Omvang gebied (energiewijzer Overijssel) en bebouwingsdichtheid. Kleine ruimtelijke eenheden omgeven door uitsluitgebied(en) zijn minder aantrekkelijk voor nieuwe grootschalige energie-initiatieven. Op basis van de omvang kunnen deze "eilanden" meer of minder geschikt zijn als zoekgebied. De omvang in relatie tot bebouwingsdichtheid kan ook van invloed zijn op de geschiktheid als zoekgebied (RES-uitgangspunt Ruimtelijke Kwaliteit en Maatschappelijke acceptatie).

4. Clustering en bundeling van initiatieven, ook andere dan energie-initiatieven (RES-uitgangspunt Ruimtelijke Kwaliteit en Maatschappelijke acceptatie)
5. Beperken van hinder en de wettelijke richtlijnen rond slagschaduw, externe veiligheid en geluid rond windturbines. Rekening houden met eventuele nieuwe richtlijnen / normen, voor zover relevant (RES-uitgangspunt Maatschappelijke acceptatie).
6. De kwaliteiten van de niet uitgesloten gebieden en aanwezigheid van eventuele kansen (RES-uitgangspunt Ruimtelijke kwaliteit)

Om ons advies zo inzichtelijk mogelijk te maken, hebben we het zoekproces gevisualiseerd in de vorm van kaarten. Om de (on)mogelijkheden voor zoekgebieden in beeld te brengen, hebben we de volgende criteria op kaarten verwerkt:

- Uitsluitgebieden
- Planologische ontwikkelingen
- Energienetwerk, in het bijzonder de afstand tot hoogspanningsstations, maar daarbij middelspanningsstations niet bij voorbaat uitsluitend
- Bebouwingsdichtheid, in relatie tot (potentiële) hinder en omvang gebied
- Clustering

In hoofdstuk 6 is deze filtering van zoekgebieden door kaarten weergegeven.

In de hoofdstukken 2 tot en met 5 gaat de rapportage in op de inhoud van de criteria.

Het afsluitende hoofdstuk 7 bevat conclusies en aanbevelingen.

2 Planologische ontwikkelingen

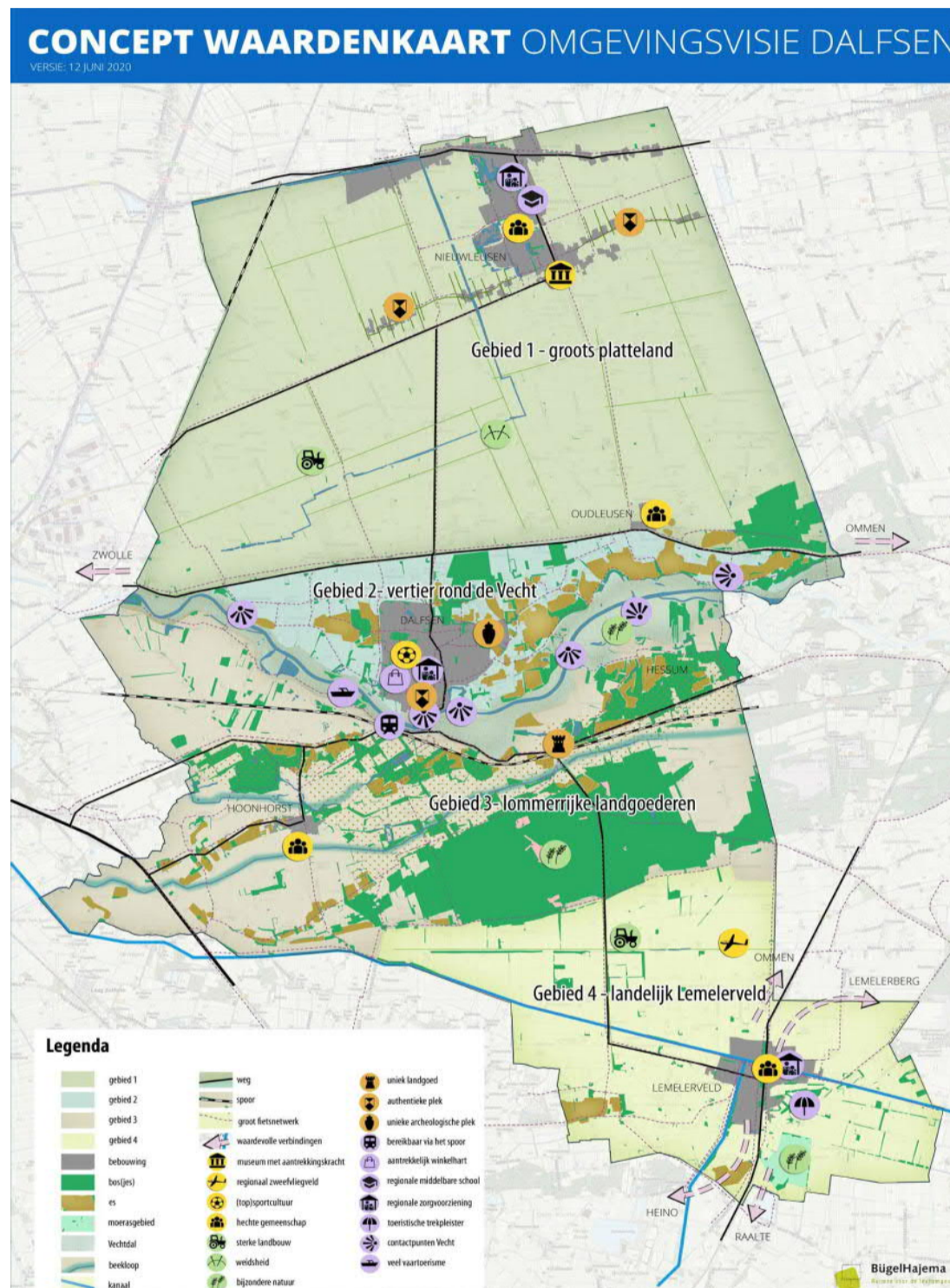
2.1 Omgevingsvisie in ontwikkeling

De gemeente Dalfsen werkt samen met haar inwoners, bedrijven en instellingen aan een nieuwe Omgevingsvisie, onder andere gestoeld op de Toekomstvisie 2030. Het proces is in 2020 goed op gang gekomen en in het voorjaar van 2021 is onder andere het Omgevingsfestival gehouden.

Het festival markeerde het eind van een intensief participatietraject met bewoners en stakeholders en had als doel de belangrijkste

opgaven per onderscheiden deelgebied (vier in totaal) te toetsen en aan te scherpen.

Voor deze rapportage is met betrekking tot de Omgevingsvisie gebruik gemaakt van openbare, en dus voor iedereen raadpleegbare, informatie die te vinden is op de website van de gemeente Dalfsen (www.dalfsen.nl).

De resultaten van dit proces tot nu toe worden momenteel vertaald in een concept Omgevingsvisie.

2.2 Kansen voor koppeling aan planologische ontwikkelingen

Op basis van de ontwikkelkaart van de Omgevingsvisie (zie bijlage 2: concept, augustus 2021) vinden (grotere) ontwikkelingen van woningbouw en bedrijventerreinen direct aansluitend aan de kernen Dalfsen, Lemelerveld en Nieuwleusen plaats.

Voor met name Nieuwleusen en Lemelerveld liggen daar in de relatie met de potentiële zoekgebieden (buiten de uitsluitgebieden) mogelijk kansen tot koppeling van ontwikkelingen aan energie-opwek.

Er zijn geen (grote) infrastructurele ontwikkelingen voorzien in Dalfsen. Wel kunnen bestaande infrastructurele lijnen kansen bieden, zoals N-wegen, kanalen en spoorlijnen. Uiteraard voor zover deze niet door andere criteria zoals uitsluitgebieden, worden geblokkeerd. Dit laatste sluit aan bij één van de uitkomsten in de enquête over duurzame energie van maart 2021⁵

Zowel Dalfserveld als omgeving Lemelerveld en Nieuwleusen zijn gebieden waar de landbouw volop bestaansrecht heeft en houdt. Het is daarbij bekend dat het plaatsen van grootschalige zonnenvelden op (actieve) agrarische gronden op weerstand stuit. Windturbines hebben aanzienlijk minder impact op het grondgebruik in agrarische gebieden.

⁵ Rapportage Duurzame energie gemeente Dalfsen, 12 maart 2021, bureau Moventem

3 Energienetwerk

3.1 Maatschappelijke kostenefficiency

De 'Bouwsteen Netwerk' vormt een belangrijke bijlage bij de RES-stukken die in juni 2021 behandeld zijn in de gemeenteraad. Het stuk constateert dat het elektriciteitsnetwerk momenteel ontoereikend is om de toekomstige vraag en vooral het aanbod via decentrale bronnen (levering via bijvoorbeeld windturbines en zonnepanelen) te kunnen opvangen. Voor deze opvang zijn grote investeringen nodig in transportcapaciteit (kabels en aansluitstations). Met deze investeringen zijn aanzienlijke maatschappelijke kosten gemoeid (uitbreiding bestaande stations, nieuwe stations, netwerk van hoogspanningskabels). Om hierin zo efficiënt mogelijk te kunnen opereren, staan de netwerkbeheerders in de RES-stukken de volgende strategie voor in aflopend belang met oog op maatschappelijke kosten (efficiency):

1. Hoe meer wind hoe beter (energiemix)
2. Realiseer opwek (zoekgebieden) nabij een HSMS-station
3. Zorg voor voldoende grootte van een cluster (minimaal 10 MW)
4. Kijk naar combinatie van zon en wind (bundeling)
5. Bij elkaar brengen van vraag en aanbod vraagt om lokale verdieping

In deze rapportage wordt geen uitspraak gedaan over de energiemix. De focus ligt bij de punten 2, 3 en 4. Punt 5 ligt besloten in de afweging met betrekking tot planologische ontwikkelingen.

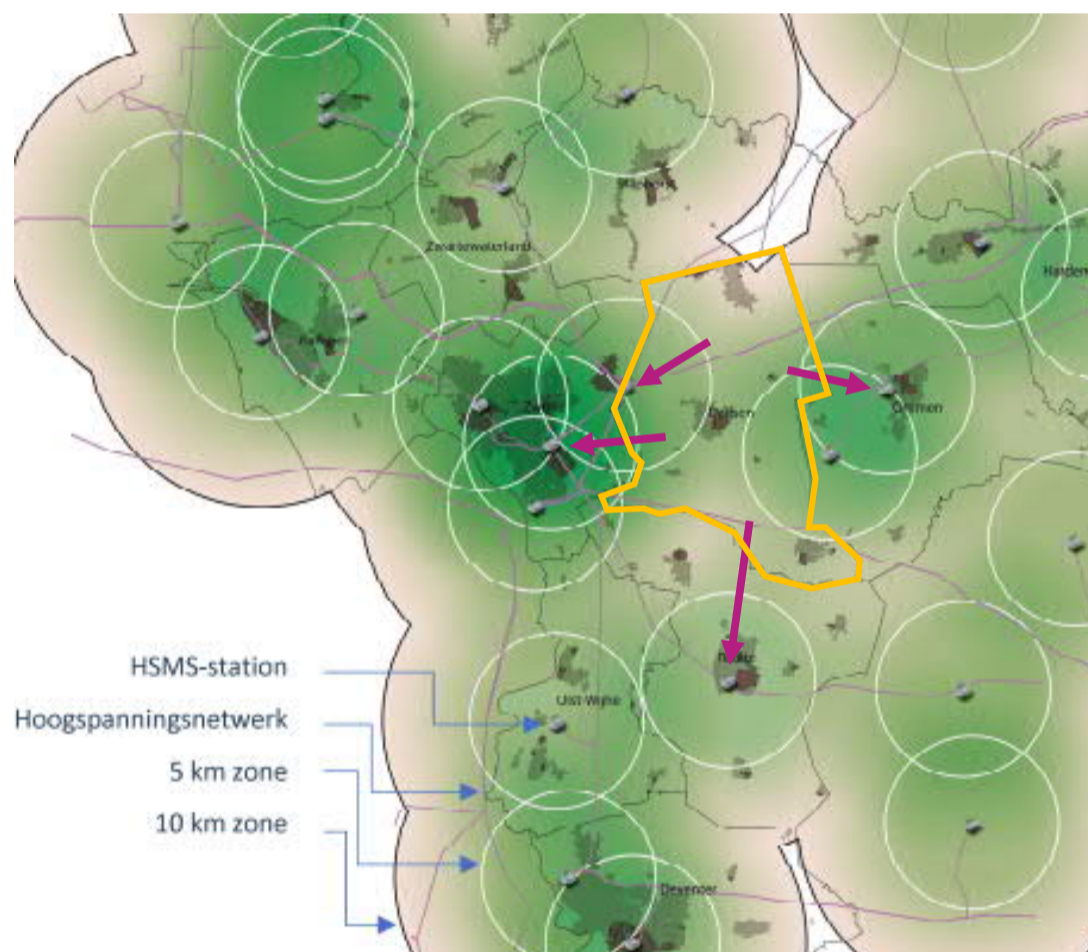
3.2 HSMS-aansluitstations

Conform de RES zijn voor grootschalige opwek een aantal aansluitingsstations van belang voor het in ontvangst nemen van opgewekte elektriciteit van 6 MW of meer:

- Hessenweg, Zwolle
- Dante, Ommen
- Raalte
- Marsweg/Weteringkade, Zwolle

De kaart hieronder is ontleend aan de RES-stukken⁶ en hierop zijn de HSMS-stations (10 MVA⁷ of meer, piekbelasting > 13 MW) voor de omgeving van de gemeente Dalfsen aangegeven, inclusief de 5 en 10 km-zones. Overigens zijn niet alle HS stations beschikbaar voor de aansluiting van grootschalige opwek. Zo is een HS station bij de locatie van de Gasunie NV ten zuiden van Vilsteren wel op de kaart aangegeven, maar niet beschikbaar voor aansluiting van grootschalige opgewekte duurzame energie buiten het Gasunie-terrein.

De grens van hetgeen de netwerkbeheerders vanuit maatschappelijke kosten op voorhand adviseren, ligt op 5 kilometer vanaf een HSMS-station. De cirkels die daaruit voortvloeien vormen een belangrijk filter in het proces om tot zoekgebieden te komen.

Kaart RES over HSMS-stations West-Overijssel

Los van de vraag of momenteel voldoende capaciteit beschikbaar is bij deze stations om elektriciteit in ontvangst te nemen, speelt dus de afstand van de plek van grootschalige opwek naar het station een belangrijke rol in verband met de kosten. Gemiddeld bestaan de kosten van aansluiting uit de volgende componenten:

- Kosten aanleg aansluitkabel (voor rekening ontwikkelaar⁸)
- Kosten aansluiten op station (deels voor rekening ontwikkelaar)
- Kosten voor aanpassen aansluitstation (voor rekening netbeheerder)

De kosten voor de aansluiting op het station zelf zijn afhankelijk van het vermogen dat wordt geleverd. Enexis hanteert daarvoor specifieke staffels en maakt per geval een gespecificeerde aanbieding.

Ter illustratie: kosten aansluitkabel

De kosten voor de aansluitkabel zijn gebaseerd op de afstand die de kabel moet afleggen vanaf het punt van opwekking naar het aansluitstation. De capaciteit van de kabel is daarbij maar zeer beperkt van invloed. De hoogte van de kosten wordt bepaald door de werkzaamheden die moeten worden uitgevoerd om de kabel op een veilige manier in de grond te leggen.

Zowel op basis van gegevens van Enexis, als op basis van ervaringscijfers binnen Sweco, is een bedrag per strekkende meter van circa € 150,00 ex btw een goed te hanteren richtprijs anno 2021. Dit betekent dat de aanleg van een kabel circa € 150.000,- ex btw per kilometer kost. Afhankelijk van de omvang van een project (de opwek) en de mix wordt de businesscase meer of minder beïnvloed door de afstand tot de aansluiting.

⁶ Stukken RES 1.0, Bouwsteen Netwerk, gemeenteraad 21 juni 2021

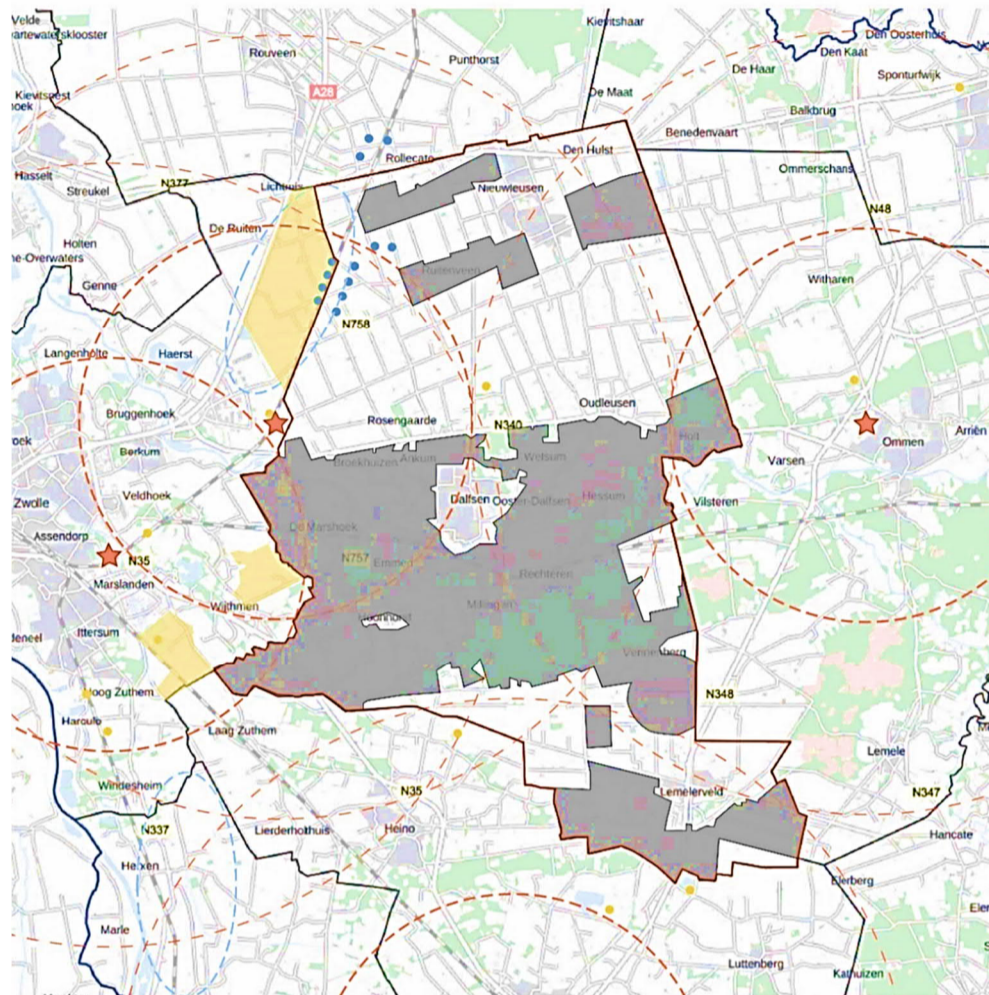
⁷ MVA - MegaVoltAmpere

⁸ De initiatiefnemer van een project

De ervaring leert dat een opwek van 10 MW of meer binnen een straal van 5 kilometer in principe een haalbare businesscase oplevert. Bij projecten > 10 MW kan de impact van de afstand op de kosten naar evenredigheid bepaald worden. Hoe groter het project hoe kleiner de impact van de kosten voor de aansluitkabel op de businesscase wordt.

Daarmee worden grootschalige projecten in de zone van 5-10 km niet bij voorbaat uitgesloten. Maar zij zijn vanuit de strategie van de netbeheerders vanuit oogpunt maatschappelijke kosten wel minder aantrekkelijk.

Om een goed beeld te geven zijn in onderstaande kaart de 5 en 10 km-zones voor de gemeente Dalfsen aangegeven in perspectief tot de uitsluitgebieden.

5 en 10 km-zones HSMS-stations over Dalfsen

5 km-zone

Gelet op de afstanden tot de HSMS-aansluitstations voor het in ontvangst nemen van opgewekte elektriciteit van meer dan 6 MW vallen beperkte delen van de gemeente Dalfsen binnen de 5 km-zones van Zwolle – Hessenpoort en Ommen - Dante.

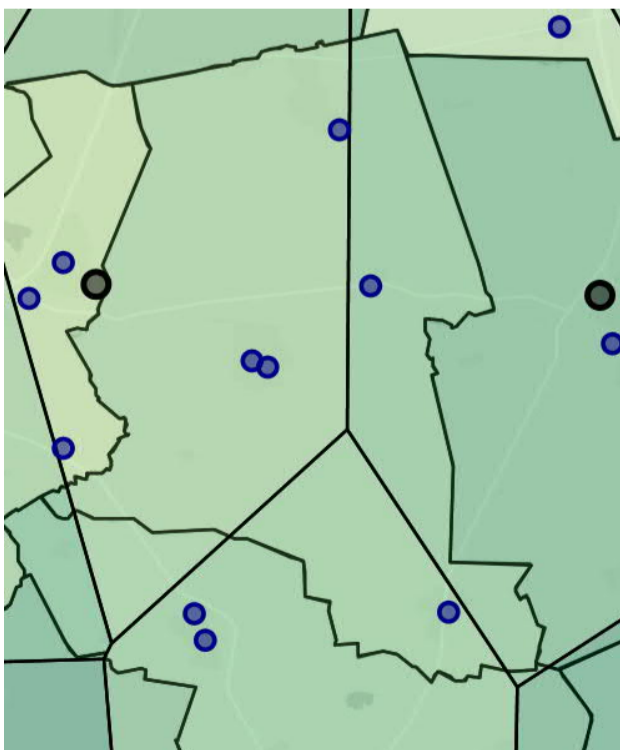
10 km-zone

Nagenoeg de gehele gemeente Dalfsen valt in principe binnen een 10 km-zone van een HSMS-station dat meer dan 6 MW in ontvangst kan nemen. Daarmee is de 10 km-zone ruimtelijk geen onderscheidend ruimtelijk criterium voor het bepalen van geschikte zoekgebieden. Als voor de aansluiting een kruising met de Vecht of hoofdinfrastructuur (N35) nodig is dan zijn extra kosten te voorzien en dus minder aantrekkelijk als zoekgebied.

3.3 MS-T aansluitstations

Nederland en dus ook West-Overijssel en Dalfsen kennen een fijnmazig netwerk van kleinere aansluitstations voor het aanbieden en terug leveren van elektriciteit. Het gaat dan om zogeheten MS-T stations van 5 MVA (piek 6,5 MW).

Dalfsen heeft de beschikking over 5 MS-T stations binnen gemeentegrenzen Dalfsen (in/bij de kernen Dalfsen (2x), Nieuweleusen, Oudleusen en Lemelerveld) om de opwek van < 6 MW aan te sluiten.

MS-T stations (blauwe stippen) in Dalfsen en in directe omgeving in omliggende gemeenten. De donkere stippen zijn de HS-stations Hessenpoort (links) en Dante (rechts)

Ook bij MS-T stations zijn aansluitkosten van toepassing:

- Kosten aanleg aansluitkabel (voor rekening ontwikkelaar⁹)
- Kosten aansluiten op station (deels voor rekening ontwikkelaar)
- Kosten voor aanpassen aansluitstation (voor rekening netbeheerder)

De kosten voor de aansluiting op het station als zodanig zijn afhankelijk van het vermogen dat wordt geleverd. Enexis hanteert daarvoor specifieke staffels en maakt per geval een gespecificeerde aanbieding. De kosten voor de kabel zijn vergelijkbaar met die naar een HS-station en bedragen ca 150,- ex BTW per strekkende meter (is € 150.000 per km).

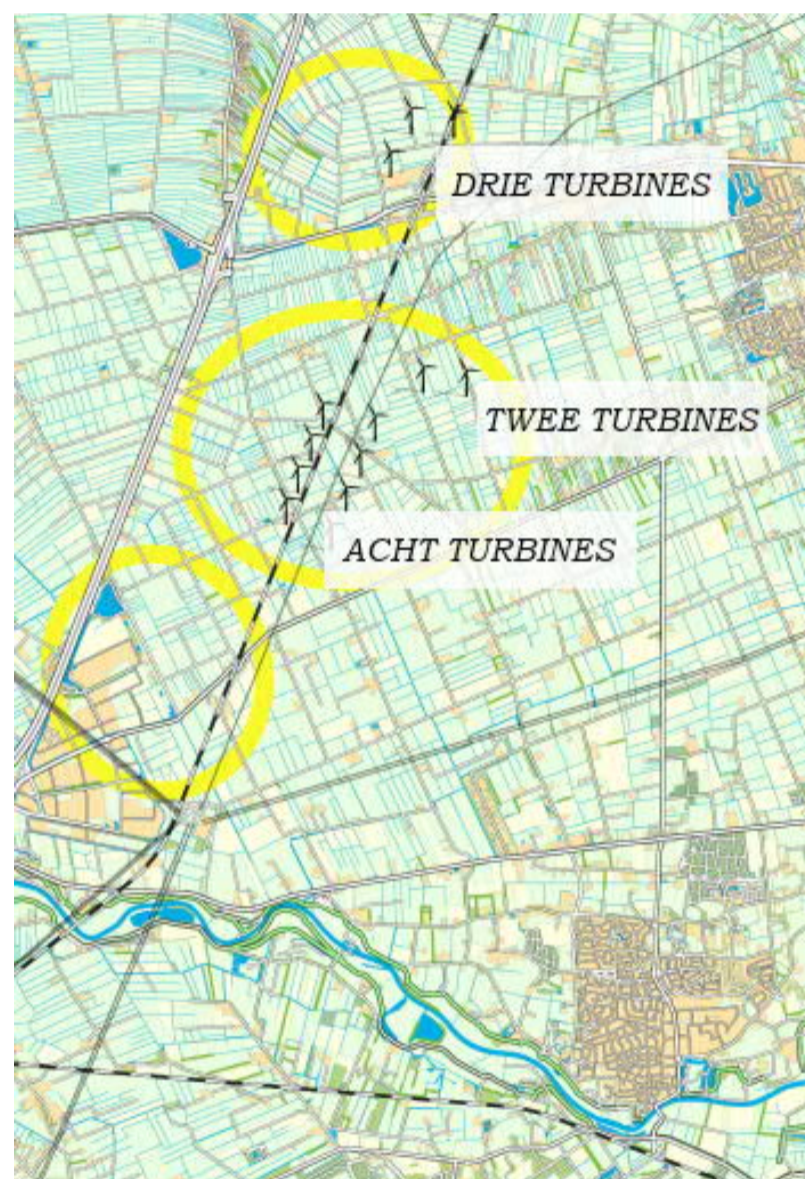
Omdat het vanwege het maximale vermogen dat kan worden aangesloten om kleinere zonnevelden gaat (2 tot 5 hectare), zal de afstand van een zonnepark naar een MS-T station ook kleiner zijn. Voordeel van deze kleinere initiatieven is wel dat opwek en gebruik vaak in directe nabijheid ligt en vaak minder teruglevering naar het net plaatsvindt.

Voor het identificeren van potentiële zoekgebieden wordt een afstand van maximaal 2,5 km tot een MS-T station gehanteerd.

3.4 Kabeldelen

De netbeheerders adviseren om het netwerk zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Kabeldelen is een goed voorbeeld. Een windturbine gebruikt zelden de maximale capaciteit van de aansluiting. Het waait niet altijd even hard. Voor een groot deel van het jaar is bestaande capaciteit beschikbaar voor andere vormen van opwek zoals zonnevelden. Een zonnepark kan er dus voor kiezen zelfstandig een aansluiting op een station te realiseren (aansluitkosten 100% voor rekening zonneproject), of bij de aanwezigheid van windturbines zo mogelijk 'kabeldelen' toepassen (deling kosten aansluiting). De zon schijnt ook niet altijd. Vandaar dat netbeheerders adviseren om zonen windprojecten te bundelen.

Clustering van beide bronnen geeft dus een voordeel op de aansluitkosten voor de ontwikkelaar en verbetert de efficiëntie in gebruik van het netwerk als totaal.

De vier al geplaatste windturbines op het grondgebied van Dalfsen langs de spoorlijn Zwolle-Groningen en de twee windturbines van Nieuwleusen Synergy ten noorden daarvan, bieden dus kansen voor aansluiting van grootschalige zonnevelden via kabeldelen tot het maximum van het vermogen dat via de aansluiting van de windturbines wordt gefaciliteerd.

Voor een efficiënte aansluiting en uit kostenoverwegingen is het wenselijk dat deze zonnevelden in de nabijheid van de windturbines liggen. Vanuit kosten en netwerkefficiëntie is deze afstand maximaal 2 kilometer tot het aansluitpunt (dit kan afwijken van de plaats van de windturbine).

Daarnaast staan direct ten noorden van de N377 op het grondgebied van Staphorst drie windturbines en is de gebiedscoöperatie Tolhuislanden (gemeente Zwolle, ten noorden van Hessenpoort) bezig met het ontwikkelen van een plan voor windturbines. Deze blijven op dit moment voor het vinden van de zoekgebieden binnen de gemeente Dalfsen nog buiten beschouwing. Misschien kunnen deze voornemens in de uitwerking van toekomstige initiatieven binnen de gemeente Dalfsen haalbare clusters opleveren.

⁹ De initiatiefnemer van een project

4 Bebouwingsdichtheid, hinder en omvang gebied

4.1 Bebouwingsdichtheid

De bebouwingsdichtheid is van invloed op de inpasbaarheid van grootschalige opwek van duurzame energie via zon of wind. Hoe dichter de bebouwing, hoe minder een gebied geschikt is voor inpassing van grootschalige opwek. In deze rapportage worden bewust geen aantallen gebouwen per vierkante kilometer gehanteerd. De aanname is dat hoe dichter de bebouwing is, hoe meer gevoelige objecten (woningen etc.) in een gebied aanwezig zijn.

De uiteindelijke inpasbaarheid wordt bepaald door de concrete omvang van een project (1 of meer windturbines, al dan niet gecombineerd met (een) zonnepark(en) van een bepaalde omvang), met inachtneming van de op dat moment geldende milieuregelgeving (te hanteren afstanden op basis van specifieke hinderaspecten). Dit geldt zeker voor windturbines. De hinderaspecten (zie volgende paragrafen) vergen bepaalde afstanden tot gevoelige objecten. Hoe hoger de bebouwingsdichtheid hoe moeilijker deze objecten zijn in te passen.

Voor zonnevelden geldt dat de omvang van invloed is op de inpasbaarheid in een gebied. Een kleinschaliger veld (2 tot 5 ha) is gemakkelijker inpasbaar dan een grootschaliger veld (> 5 ha.), Daarmee kunnen ook gebieden met een hogere bebouwingsdichtheid potentie hebben voor de inpassing van zonnevelden van 2 tot 5 hectare.

4.2 Hinder

Het onderwerp hinder wordt in deze rapportage opgevat als potentiële invloeden/effekten op gevoelige objecten in de omgeving (woningen, scholen etc.). Overige milieuaspecten blijven buiten beschouwing en maken onderdeel uit van het traject van inpassing van een concreet initiatief.

4.2.1 Zonnevelden

Een zonnepark op zich kent geen wettelijk vastgelegde afstandseisen tot omliggende gebouwen en functies. Zonnevelden zijn ook niet opgenomen in de VNG-brochure¹⁰ over afstanden voor milieubalastende activiteiten. Daarmee is geen concrete richtafstand voor de beoordeling van inpassing zonnevelden voor handen. Zonnepanelen zelf hebben ook geen directe hinder-effecten naar de omgeving. Wel zou hinder kunnen worden ondervonden van reflectie, maar dit kan worden ondervangen met een goede landschappelijke inpassing van een park.

De elektrische omvormers en transformatoren die gebruikt worden om de energie te winnen, hebben wel hindereffecten. In het bijzonder is geluid het bepalende aspect voor richtafstanden. Omvormers kunnen op zonnige dagen een licht zoemend geluid maken. Daarom is de vergelijking te maken met de activiteit 'elektriciteitsdistributiebedrijven met transformatorvermogen tot 10 MVA'. Voor deze activiteit is in de richtafstanden tabel van de VNG brochure voor het aspect geluid 30 meter opgenomen.

Als ook sprake is van zgn. inkoopstations¹¹, dan wordt de hinder groter. Op basis van vermogen worden deze in de VNG-brochure en tabellen ingedeeld. Voor een veld van 8 ha zal het vermogen niet boven de 100 MVA komen. In dat geval wordt gerekend met een richtafstand van 50 meter (SBI-35 nr. C2).

Daarom wordt in deze rapportage voor zonnevelden een richtafstand van 30 meter aangehouden tot gevoelige functies waaronder woningen.

Als ook sprake is van een inkoopstation, moet 50 meter worden aangehouden. Op basis van een akoestisch onderzoek moet de definitieve afstand worden bepaald.

Bij de inpassing van zonnevelden kunnen aanvullend nog eisen worden gesteld met betrekking tot 'zichthinder' en mogelijk reflectie naar de omgeving:

- Een zonnepark is niet zichtbaar vanaf de openbare weg
- Een zonnepark is niet zichtbaar voor de direct omwonenden

¹⁰ VNG-brochure Handreiking Bedrijven en milieuzonering die in bestemmingsplannen wordt opgenomen als Staat van Bedrijfsactiviteiten
¹¹ Een inkoopstation is een middenspanningstation voor de aansluiting op het elektriciteitsnet en verdeling naar de transformatorstations.

Door inpassing overeenkomstig de inzichten van de Handreiking Zonnevelden¹² van de provincie Overijssel kan hierin worden voorzien.

4.2.2 Windturbines

Bij de inpassing van windturbines zijn de volgende algemene (wettelijke) richtlijnen van toepassing:

- ❖ Geluidsnorm
Geluid van windturbines mag de geluidsnorm van 47 dB(A)Lden (nachtwaarde 41 dB(A)Lden) niet overschrijden bij omliggende geluidgevoelige bestemmingen, zoals woningen, scholen en ziekenhuizen.
- ❖ Slagschaduwnorm
Bij woningen van derden mag er niet meer dan 340 minuten per jaar, en maximaal 64 dagen per jaar, slagschaduw optreden. In voorkomende gevallen kan een stilstandsvoorziening worden getroffen: bij ongunstige omstandigheden wordt de turbine dan automatisch tijdelijk stilgezet.
- ❖ Externe veiligheid
Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten, zoals woningen, ziekenhuizen, kantoren en winkels, moeten op een bepaalde afstand van windturbines liggen. Woningen zijn kwetsbare objecten. Zij moeten buiten de minimale veiligheidscontour (10-6 contour) van een windturbine liggen.

De geluidsnorm is in veel gevallen de bepalende factor. Gemakshalve werd tot zeer recent gerekend met de vuistregel dat de minimale afstand tussen geluidgevoelige bestemmingen en windturbines vier keer de masthoogte is.

Uitgaande van windturbines met een masthoogte van 120 meter is de aan te houden afstand daarmee 480 meter. Zoals gezegd is dit een vuistgetal en vooralsnog hanteren we dit getal om te beoordelen of een potentieel zoekgebied potentie heeft voor de plaatsing van windturbines.

Recent heeft de Raad van State uitgesproken dat de in Nederland gehanteerde richtnormen op zich onvoldoende onderbouwd zijn. Bij concrete projecten zal op basis van milieuonderzoeken dus veel nauwkeuriger onderbouwd moeten worden welke concrete afstandseisen in specifieke situaties van toepassing zijn op het plaatsen van windturbines. De op dat moment geldende wet- en regelgeving moet daarbij in acht worden genomen. Een zoekgebied met potentie voor windturbines geeft dus op voorhand geen garantie dat windturbines ook daadwerkelijk geplaatst kunnen worden.

Als op basis van concrete projecten en goed onderzoek blijkt dat windturbines niet zijn in te passen, vervalt het zoekgebied alsnog voor grootschalige opwek van windenergie.

4.3 Gasleidingen en hoogspanningsleidingen

Voor hogedruk gasleidingen en hoogspanningsleidingen gelden bijzondere afstandseisen voor windturbines, die berekend worden op basis van de Bevb¹³ en de Bevi¹⁴. Bij concrete initiatieven voor projecten zal op basis van onderzoek en berekeningen onderbouwd moeten worden welke afstand tot eventueel aanwezige buisleidingen en hoogspanningsleidingen moet worden aangehouden.

4.4 Omvang gebied

De omvang van een potentieel zoekgebied speelt een rol om grootschalige opwek te kunnen inpassen. Dit aspect direct te relateren aan het aspect bebouwingsdichtheid in een gebied. Zoals hierboven gesteld biedt een gebied met een hoge bebouwingsdichtheid minder ruimte voor grootschalige opwek, dan een gebied met een geringe bebouwingsdichtheid.

Bij inpassing van **zonnevelden** wordt de 80-20 regel¹⁵ (80% ruimte voor zonnepanelen, vraagt 20% ruimte voor inpassingsmaatregelen zoals groen en water) gehanteerd.

Op een grondstuk van 5 hectare kan dan 4 hectare aan zonnepanelen worden geplaatst.

¹² Handreiking zonnevelden provincie Overijssel, april 2020

¹³ Besluit externe veiligheid buisleidingen

¹⁴ Besluit externe veiligheid inrichtingen

¹⁵ Handreiking zonnevelden provincie Overijssel, april 2020

Voor het overige kent een zonnepark geen wettelijke afstandseisen tot omliggende gebouwen en functies. In paragraaf 4.2.1 zijn vanwege het aspect geluid wel richtafstanden aangegeven van 30 meter voor een grootschalig zonnepark en zelfs 50 meter als ook sprake is van een inkoopstation.

Voor inpassing van zon op maaiveldniveau zijn de maat en schaal van een gebied en de mate van openheid van het landschap (is er veel opgaande beplanting of juist weinig) van invloed op de inpassing. Daarbij is een zorgvuldige inpassing van een zonnepark in een landschap met halfopen of gesloten bomenrijen en groenzones beter mogelijk, dan inpassing in een geheel open landschap. Inpassing van een zonnepark in open landschap is ook goed mogelijk, maar vereist meer maatwerk en meer toevoeging van beplanting.

Bij de inpassing van **windturbines** is de concrete afstand van een windturbine tot een gevoelig object bepalend. Bij elk concreet project binnen een (zoek)gebied moet het aantal en de concrete opstelling van windturbines nader onderzocht worden.

Gedetailleerde geluid- en slagschaduwstudies moeten worden uitgevoerd om te toetsen aan de normen, en dus de toelaatbaarheid, ten opzichte van gevoelige objecten. Deze normen liggen op basis van de uitspraak van de Raad van State momenteel onder een vergrootglas.

Toetsing vindt plaats op het moment dat een concreet initiatief voor windturbines zich aandient op basis van de op dat moment geldende wet- en regelgeving.

Voor de inpassing van zonnevelden en windturbines gaan we in deze rapportage niet primair uit van de minimale omvang van een gebied waarin grootschalige opwek van energie kan plaatsvinden. Bepalend zijn de omvang van een initiatief en de manier waarop deze uiteindelijk kan worden ingepast in een gebied.

Zonnevelden zijn op basis van hindereffecten gemakkelijker inpasbaar dan windturbines en daarmee ontstaat een onderscheid in potentiële zoekgebieden. Gebieden die qua omvang potentieel geschikt zijn voor de combinatie zonnevelden en windturbines en gebieden die potentieel alleen geschikt zijn voor zonnevelden.

5 Clustering

De RES en de besluitvorming in de gemeenteraad hebben clusteren van initiatieven voor grootschalige opwek als voorkeur voor het streven naar zoekgebieden vastgelegd.

In de clustering/bundeling¹⁶ van zon en of wind zijn meerdere scenario's mogelijk:

- Bundeling van bestaande windturbines met nieuwe initiatieven voor zonnevelden in een gebied
- Clustering van bestaande windturbines met nieuwe initiatieven voor windturbines
- Clustering/bundeling van bestaande windturbines met nieuwe initiatieven voor windturbines en zonnevelden
- Bundeling van nieuwe initiatieven wind en zon in een gebied, niet aansluitend op bestaande windturbines

Clustering van zonnevelden bij bestaande windturbines leidt tot meer grootschalige opwek in het westelijk / noordwestelijke deel van Dalfsen. Deze clustering is goed te onderbouwen vanuit het criterium energienetwerk: afstand tot HSMS-station, maatschappelijke kostenefficiëntie en kabeldelen.

Zonnevelden zijn landschappelijk in te passen. Wel staan zonnevelden mogelijk op gespannen voet met de agrarische potentie van het gebied die in de nieuwe Omgevingsvisie is opgenomen.

Clustering van bestaande windturbines met nieuwe initiatieven voor windturbines of met nieuwe initiatieven voor windturbines in

combinatie met zonnevelden zal zeer sterk afhangen van de aanvullende hinder die dergelijke initiatieven op het aspect wind naar de omgeving veroorzaken.

Clustering van nieuwe initiatieven wind en zon in een gebied, niet aansluitend op bestaande windturbines zal geheel afhangen van de specifieke condities in een zoekgebied, met name condities energienetwerk, de bebouwingsdichtheid en de potentiële hinder richting gevoelige functies.

In alle gevallen zal bij voornemens tot inpassing van nieuwe windturbines, de dan geldende wet- en regelgeving voor geluid, externe veiligheid en slagschaduw, bepalend zijn voor de concrete mogelijkheden.

Tenslotte is in de informatiebijeenkomsten met bewoners van 14 september 2021 en 5 oktober 2021 en de oriënterende gesprekken in het voortraject, naar voren gebracht dat de keus tussen bundelen/cluseren ('de pijn op één plek') of verdelen ('de pijn spreiden') om een nadere afweging van de gemeente vraagt. Dit is een afweging die niet alleen op basis van wetenschappelijke of technische argumenten gemaakt kan worden.

In het volgende hoofdstuk is ook kaartmateriaal opgenomen waarbij verdeling inzichtelijk wordt gemaakt.

¹⁶ Clusteren = meerdere opwek bij elkaar; bundelen = de combinatie van zon en wind

6 Zoekgebieden

Met als vertrekpunt de uitsluitgebieden en de bebouwde kommen zijn de (on)mogelijkheden voor zoekgebieden op basis van de volgende criteria in kaart gebracht:

- Uitsluitgebieden en bebouwde kommen
- Bebouwingsdichtheid, in relatie tot (potentiële) hinder
- Planologische ontwikkelingen
- Energienetwerk, vooral de afstand tot HSMS-aansluitstations
- Landschappelijke kenmerken
- Clustering

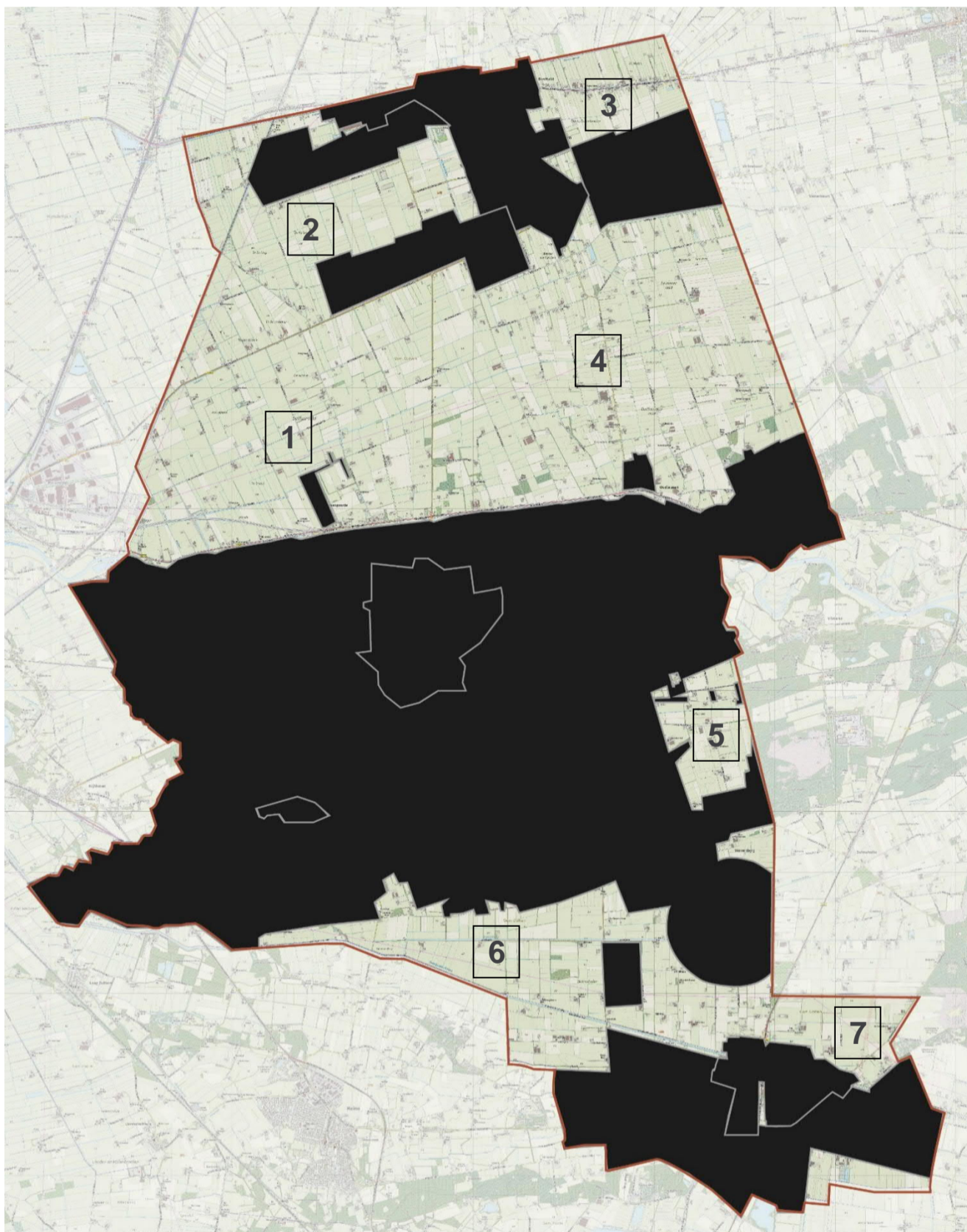
Door de criteria als filters over een kaart te projecteren wordt per criterium duidelijk wat de invloed van het criterium is op het grondgebied van Dalfsen en daarmee het vinden van zoekgebieden.

Afsluitend worden de verschillende kaarten en daarmee criteria over elkaar gelegd om de meest kansrijke zoekgebieden te verbeelden. Voor de in dit hoofdstuk volgende tekeningen geldt: hoe donkerder de kleur hoe minder aantrekkelijk als zoekgebied. Gekozen is voor de kleur grijs, omdat andere kleuren mogelijk associaties oproepen met specifieke ruimtelijke functies.

6.1 Uitsluitgebieden en bebouwde kommen

De uitsluitgebieden vormen het eerste filter. Deze gebieden zijn geen onderdeel van de zoekgebieden voor grootschalige opwek van duurzame energie in Dalfsen.

Op kaart 1 staat aangegeven:
Zwart: uitsluitgebieden en bebouwde kommen

1 – Uitsluitgebieden en bebouwde kommen

In bovenstaande tekening zijn de volgende deelgebieden aangegeven

- 1 – Dalfserveld
- 2 – Nieuwleusen-west
- 3 – Nieuwleusen-oost
- 4 – Oudleusenerveld
- 5 – Hessumseveld
- 6 – Dalmscholte
- 7 – Lemerlerveld-oost

6.2 Bebouingsdichtheid en hinder

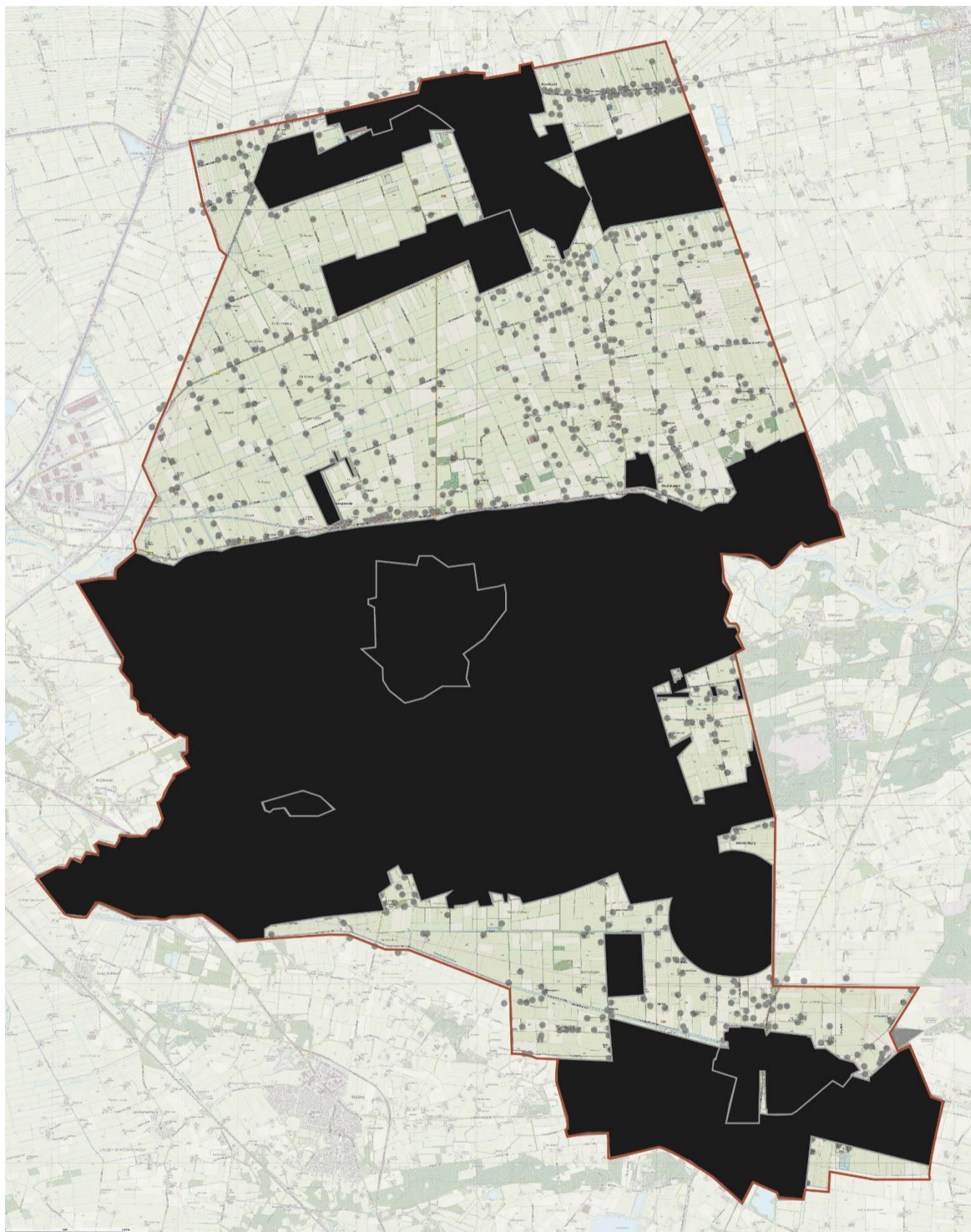
Het tweede filter is de bebouingsdichtheid. Dicht bebouwde gebieden zijn minder geschikt als zoekgebied voor grootschalige opwek van energie, dan gebieden met een lagere bebouingsdichtheid.

In gebieden met een lage bebouingsdichtheid is de kans groter een locatie te kunnen selecteren die geen tot weinig hinder veroorzaakt, dan in gebieden met een hoge bebouingsdichtheid.

Hierbij past de nuancering dat zonnevelden eenvoudiger in te passen zijn dan windturbines, zowel vanuit oogpunt bebouingsdichtheid als hinder, zeker als de zonnevelden een omvang van 2 tot 5 hectare hebben.

Op de volgende kaart staat aangegeven:

- Zwart: de uitsluitgebieden inclusief de bebouwde kom
- Donker grijs: bebouwing buiten de uitsluitgebieden

2 – Uitsluitgebieden en bebouingsdichtheid

6.3 Planologische ontwikkelingen

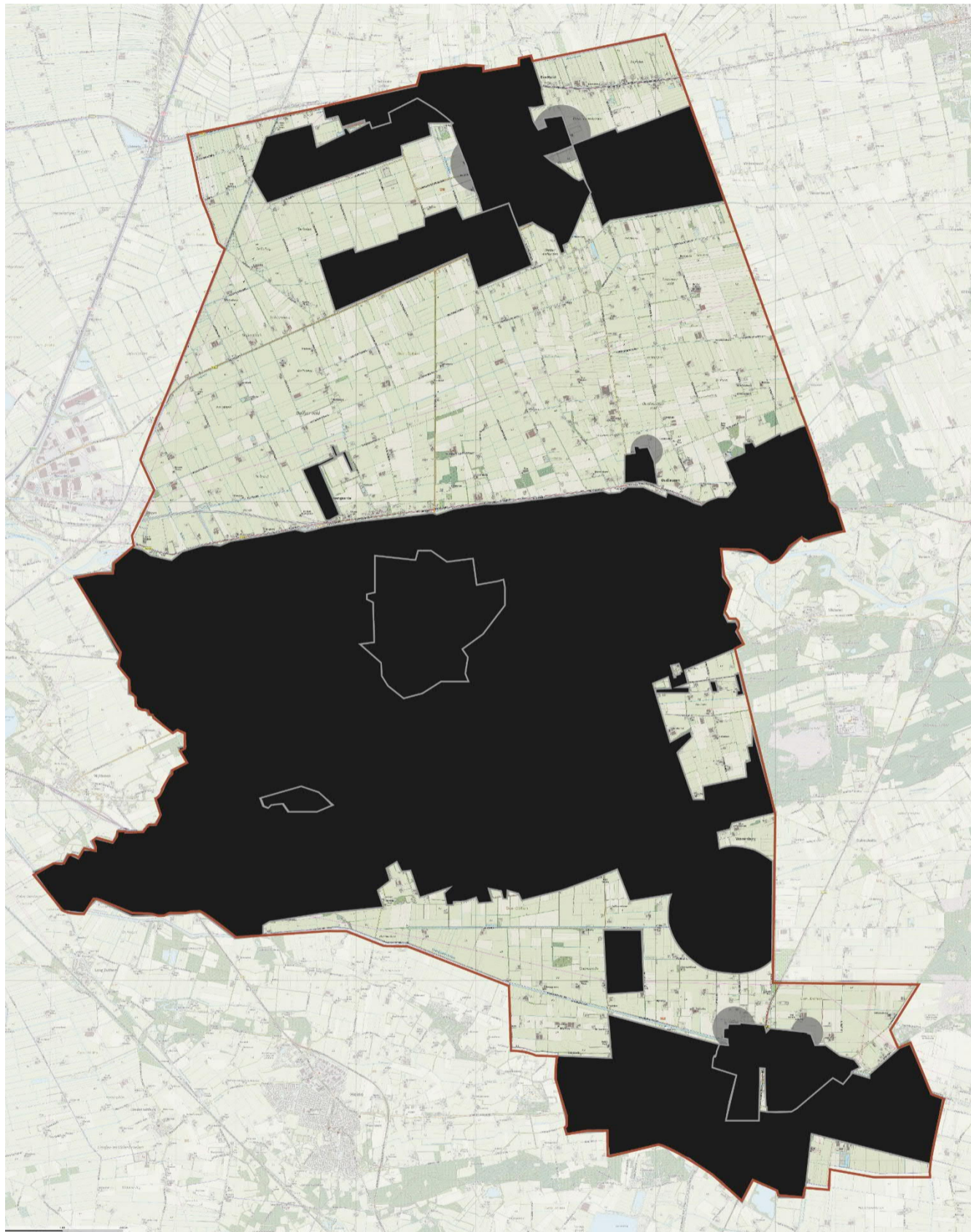
Het volgende filter dat is toegepast, is gebaseerd op verschillende planologische ontwikkelingen.

Hierin zijn toekomstige woningbouwlocaties opgenomen volgens het structuurplan van Dalfsen. Deze gebieden zijn minder geschikt als zoekgebied voor grootschalige opwek van energie, omdat hier de kans op hinder in de toekomst groter is.

Wel bieden de randen van deze locaties kansen voor (kleinschalig) zon op veld in combinatie met de ontwikkeling van nieuwe dorpsranden.

Kaart 3 bevat:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Donker grijs: de locaties waar woningbouw is gepland

3 - Uitsluitgebieden en toekomstige woningbouwlocaties

6.4 Energienetwerk

Het volgende filter is de afstand tot de HSMS-aansluitstations. Hoe dicht een locatie bij een aansluitstation ligt, hoe minder (maatschappelijke) kosten gemaakt moeten worden voor de aansluiting.

Op de onderstaande kaart 4 staat aangegeven:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Zwarte stip: bestaande windturbines met 500 m-contour (donker grijs)
- Zwarte ster: hoogspanning aansluitstation met 5 km en 10 km contour
- Licht grijs: de gebieden tussen 5 en 10 km van een aansluitstation
- Kleurloos: de gebieden binnen 5 km van een aansluitstation

4 - Uitsluitgebieden en afstand tot HSMS- aansluitstations voor wind (5 en 10 km-zone)

Een zonnepark heeft een bescheidener opwekvermogen dan een windturbine. Daarom is het zeker voor zonnevelden een voordeel om binnen ongeveer 5 kilometer van een HSMS-aansluitstation te liggen. Door zonnevelden en windturbines te combineren kan de afstand van een zonneveld tot een aansluitstation groter worden met behoud van efficiëntie en benutten kansen voor kabeldelen.

- Kleurloos: de gebieden binnen 5 km van een HSMS-aansluitstation en gebieden nabij bestaande windturbines (kabeldelen)

Op de onderstaande kaart staat aangegeven:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Zwarte stip: bestaande windturbine met 500 m-contour
- Zwarte ster: HSMS-aansluitstation met 5 km en 10 km contour
- Licht grijs: de gebieden tussen 5 en 10 km van een aansluitstation

5 – Uitsluitgebieden en afstand tot HSMS-aansluitstation voor zon

Naast de HSMS-aansluitstation heeft iedere kern ook één of meerdere midden spanning aansluitstations. Deze MS-T aansluitstations kunnen geschikt gemaakt worden voor aansluiting van kleinere energie-opwek locaties (2 tot 5 ha, zie paragraaf 3.3). Deze stations kunnen geschikt zijn om kleinere zonnenvelden aan te sluiten. Voor deze stations geldt een kleinere gunstige contour van 2,5 km. Uiteraard kunnen deze zonnenvelden ook via kabeldelen met (bestaande) windturbines gecombineerd worden.

Dat resulteert in kaart 6:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Zwarte stip klein: de bestaande windturbines met 500m contour
- Zwarte stip groot: zijn de MS-T station met 2,5 km contour
- Licht grijs: de zone tussen 2,5 en 5 km contour
- Kleurloos: de gebieden binnen 2,5 km van een MS-T station en binnen 500m contour van bestaande windturbines

6 - Uitsluitgebieden en afstand tot MS-T aansluitstations (2,5 km)

De transparante gebieden zijn dus de gebieden met (op termijn) mogelijkheden op basis van het netwerk.

6.5 Landschappelijke kenmerken

De diversiteit van het landschap van Dalfsen is haar kracht. Het is de afwisseling tussen open en besloten gebieden, nat en droog, grootschalig en kleinschalig, die de landschappelijke rijkdom van deze gemeente bepaald.

Daarom is het ook niet mogelijk één landschapstype als meer of minder waardevol aan te merken. Wel is in het ene landschapstype makkelijker energieopwekking in te passen dan in het andere landschapstype. De verschillende landschapstypen hebben hun eigen karakteristieken. Die karakteristieken bestaan onder andere uit de mate van openheid of beslotenheid, meer of minder opgaande beplanting en grotere of kleinere kavels.

Zonnevelden

Landschappelijke inpassing van een zonnepark betekent niet dat het zonnepark volledig aan het zicht onttrokken is. Het uitgangspunt van een goede landschappelijke inpassing is dat de landschappelijke structuur niet wordt aangetast. Dit betekent voor de gemeente Dalfsen dat in gebieden met een grootschalige, open structuur het makkelijker is grotere zonnevelden in te passen dan in gebieden met een kleinschaligere structuur.

Tegelijkertijd vraagt het inpassen van zonnevelden in een open landschap een specifieke gebiedseigen benadering. Een rij bomen en

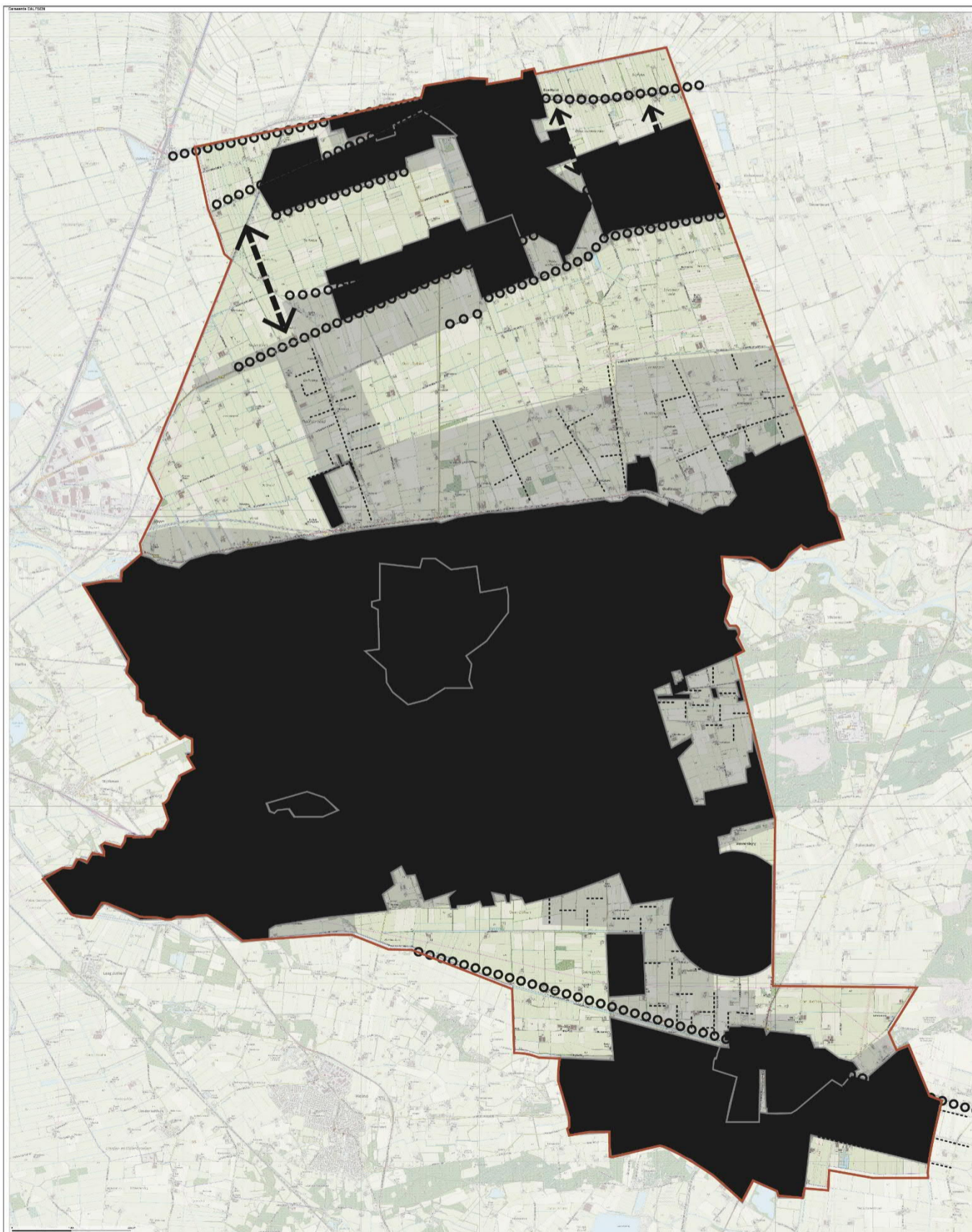
struiken rondom het zonnepark zetten past immers niet bij een open landschap. Daarnaast spelen de zichtrelaties in het open landschap een belangrijke rol. Als die zichtrelaties vertroebelen wordt het landschap minder goed zichtbaar.

Verder is in een open landschap de hoogte van zonnepanelen ook meer van belang dan in een meer besloten landschap. De panelen zijn immers over grotere afstand zichtbaar.

Het ontwikkelen van zonnevelden kan tenslotte ook een kans zijn om landschappelijke structuren te versterken en een landschap meer te verdichten. Dit kan met name interessant zijn voor gebieden die in de loop van de tijd minder dicht beplant zijn geraakt.

Vertaald naar kaart 7 geeft dat voor zonne-energie het volgende beeld:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Grijs: de gebieden met halfopen, kleinschaliger landschap. Hier past zon op veld 2 tot 5 ha.
- Kleurloos: de gebieden met een opener, grootschaliger landschap met ruimte voor grotere zonnevelden die ook groter zijn dan 5 ha.
- Open zwarte bolletjes geven kenmerkende landschappelijke lijnen aan waarbij de pijlen de zichtrelaties aangeven.

7 - Landschap geschikt voor zon op veld

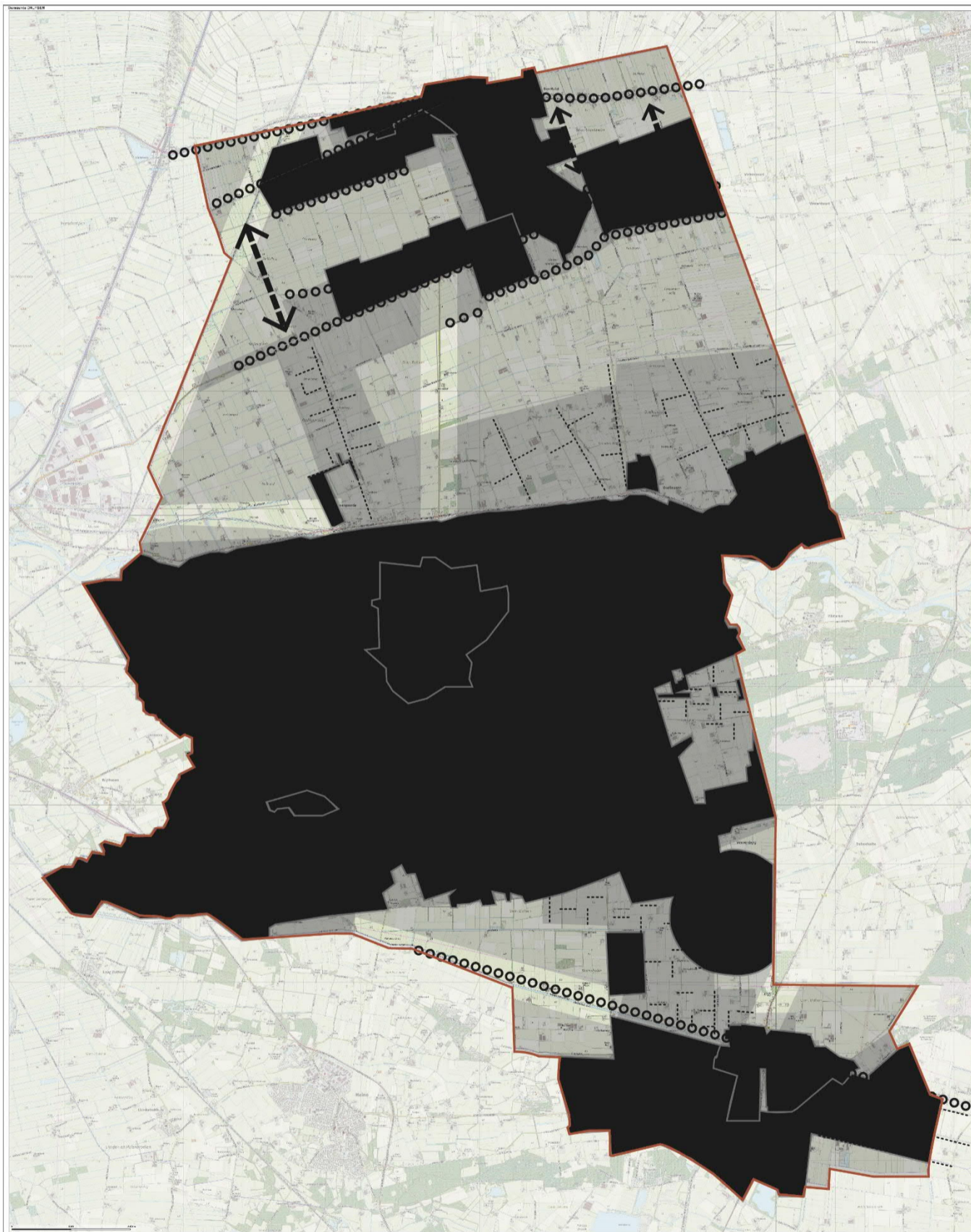
Windturbines

Landschappelijke inpassing voor windenergie is minder vast omljnd. Een windturbine is door haar hoogte niet te camoufleren. Inpassing van windturbines komt meestal neer op het vinden van een ritme of een vorm die past bij de plek. In grootschalige open landschappen dienen dominante landschappelijke lijnen vaak als aanleiding om windturbines aan te koppelen. Ook worden windturbines vaak gekoppeld aan nieuwere lijnen zoals snelwegen.

Bij windturbines is het vooral van belang dat er een zo rustig mogelijk beeld ontstaat. In een grootschalig open landschap kan dat door het toepassen van een strakke lijn, of door het toepassen van een kleine groep van twee maximaal of drie windturbines. In een kleinschaliger en meer besloten landschap passen windturbines minder goed. Eventueel kan een individuele windturbine worden toegepast, maar geen groep of strakke lijn.

Vertaald naar kaart geeft dat voor windturbines het volgende beeld:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Licht grijs: de gebieden met een opener, grootschaliger landschap. Windturbines in kleine groep van twee tot drie stuks.
- Midden grijs: de gebieden met halfopen, kleinschaliger landschap. Hier past windenergie minder goed. Alleen individuele windturbine.
- Transparant: de zones langs bestaande (infrastructurele) lijnen in een opener, grootschaliger landschap. Windturbines in lijnopstelling.
- Open zwarte bolletjes: geven kenmerkende landschappelijke lijnen aan waarbij de pijlen de zichtrelatie aangeeft.

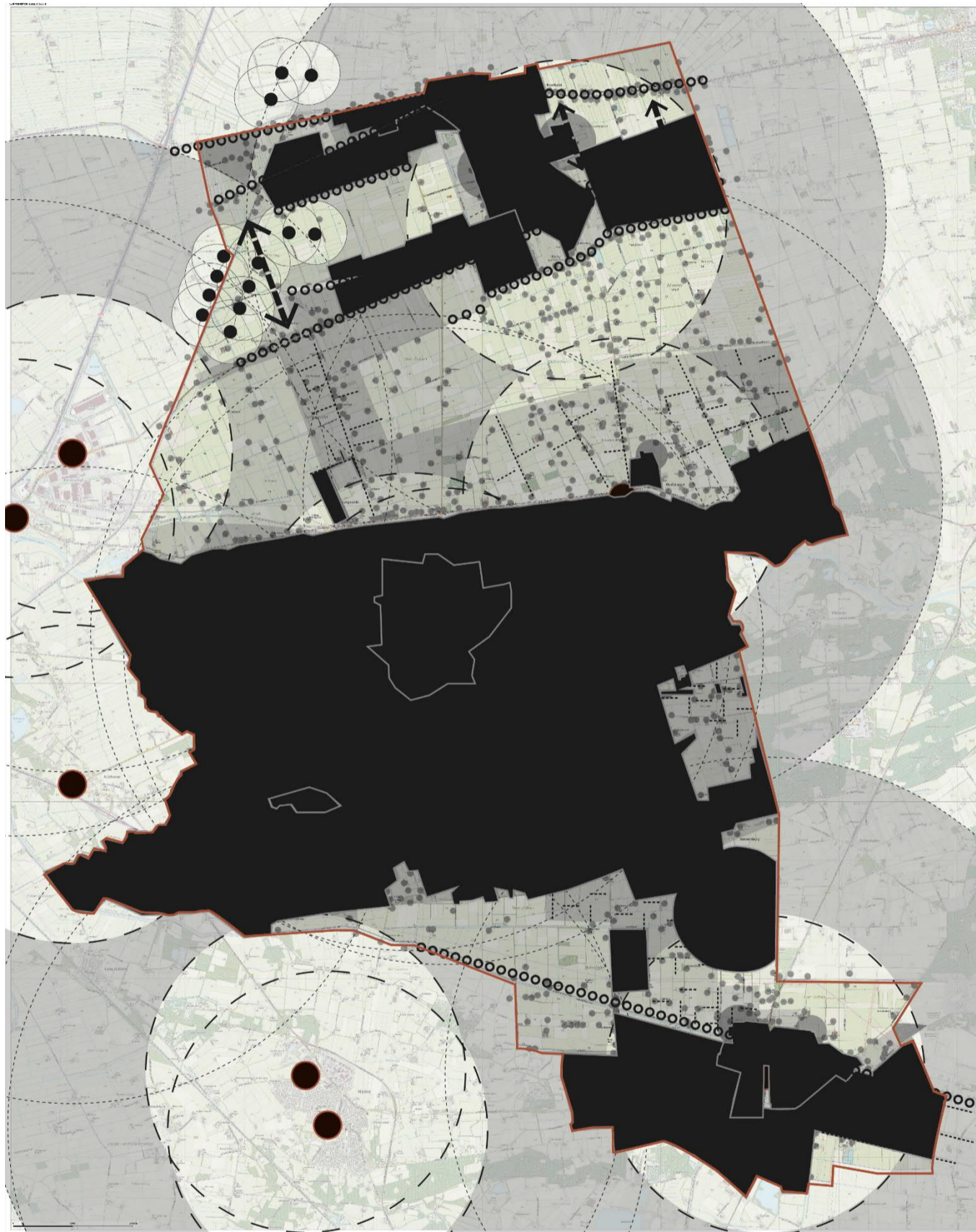
8 – Landschap geschikt voor wind

6.6 Kaarten combineren

Door de opeenvolgende kaarten met criteria over elkaar te leggen, ontstaat een beeld van locaties die meer of juist minder geschikt zijn als zoekgebied voor de grootschalige opwek van duurzame energie. Hoe lichter de kleur op de kaart, hoe geschikter het zoekgebied. Bij de stapeling van de criteria weegt ieder criterium even zwaar. Of een locatie landschappelijk past bij zonnevelden van 10 ha heeft dus evenveel invloed op de geschiktheid van een zoekgebied als de afstand tot een aansluitstation. Dit is een bewuste keuze om de analyse onafhankelijk en helder uit te voeren. Mocht er vanuit de gemeente Dalfsen de wens bestaan bepaalde criteria zwaarder te laten wegen dan anderen, heeft dat uiteraard invloed op de geschiktheid van zoekgebieden.

Zonnevelden van 2 tot 5 ha kunnen in de toekomst mogelijk gebruik maken van de MS-T stations (mits deze zijn aangepast). Dit in tegenstelling tot de grotere zonnevelden en de windturbines. Daarom ziet de kaart voor zoekgebieden voor zonnevelden van 2 tot 5 ha (kaart 9) er anders uit dan de kaart voor grotere zonnevelden.

Alle criteria bij elkaar geven voor zon op veld van 2 tot 5 ha het volgende beeld. Daarbij geldt: Hoe lichter de kleur, hoe beter geschikt als zoekgebied.

9 – Combinatiekaart zon op veld 2 tot 5 ha

Voor grotere zonnevelden vanaf 5 ha geven alle criteria bij elkaar het volgende beeld (kaart 10). Ook daarbij geldt: Hoe lichter de kleur, hoe beter geschikt als zoekgebied.

10 – Combinatiekaart zon op veld > 5 ha

Voor windturbines geven alle criteria bij elkaar het volgende beeld (kaart 11). Ook hier geldt: Hoe lichter de kleur, hoe beter geschikt als zoekgebied.

11 – Combinatiekaart wind

6.7 Bewonersenquête

In maart 2021 is door de gemeente Dalfsen een enquête¹⁷ gehouden onder haar inwoners. In deze paragraaf staan de antwoorden op de vraag waar zonnevelden en windturbines het beste kunnen komen verbeeld in 2 kaarten.

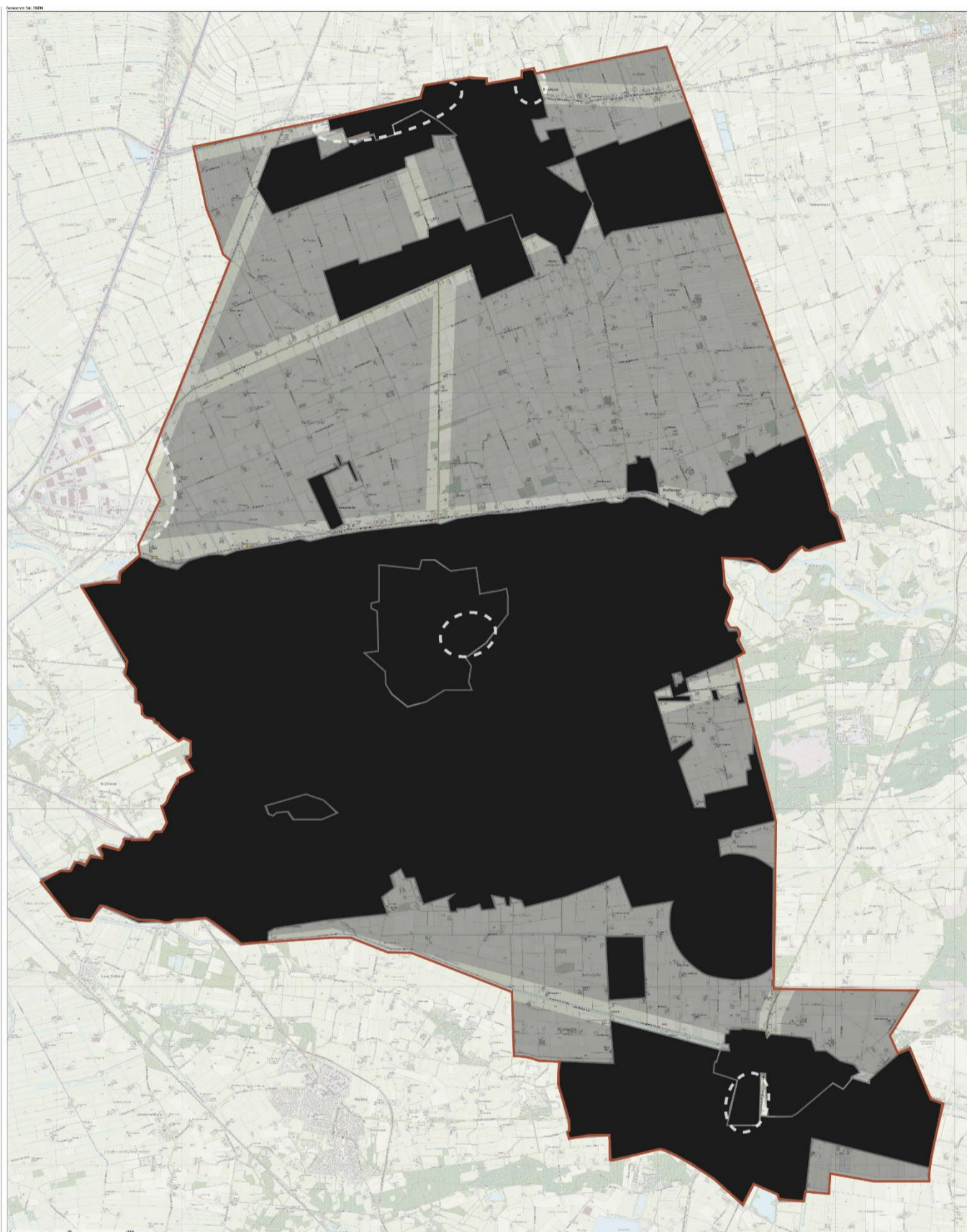
Op de vraag waar zonnevelden het beste geplaatst kunnen worden binnen de gemeente Dalfsen is als volgt geantwoord:

- Op of nabij bedrijventerreinen 77% van de respondenten

- Langs wegen, spoorwegen en kanalen 43%
- Op landbouwgrond vindt 21%

Vertaalt in een kaart (kaart 12) ziet dat er zo uit:

- Zwart: de uitsluitgebieden vanuit de gemeente
- Witte streepjes contour: op of nabij bedrijventerreinen (77%)
- Lichtgrijs: langs wegen, spoorwegen en kanalen (43%)
- Donker grijs: op landbouwgrond (21%)

12 – Bewonersenquête locatie zon

¹⁷ Rapportage Duurzame energie gemeente Dalfsen, 12 maart 2021, bureau Moventem

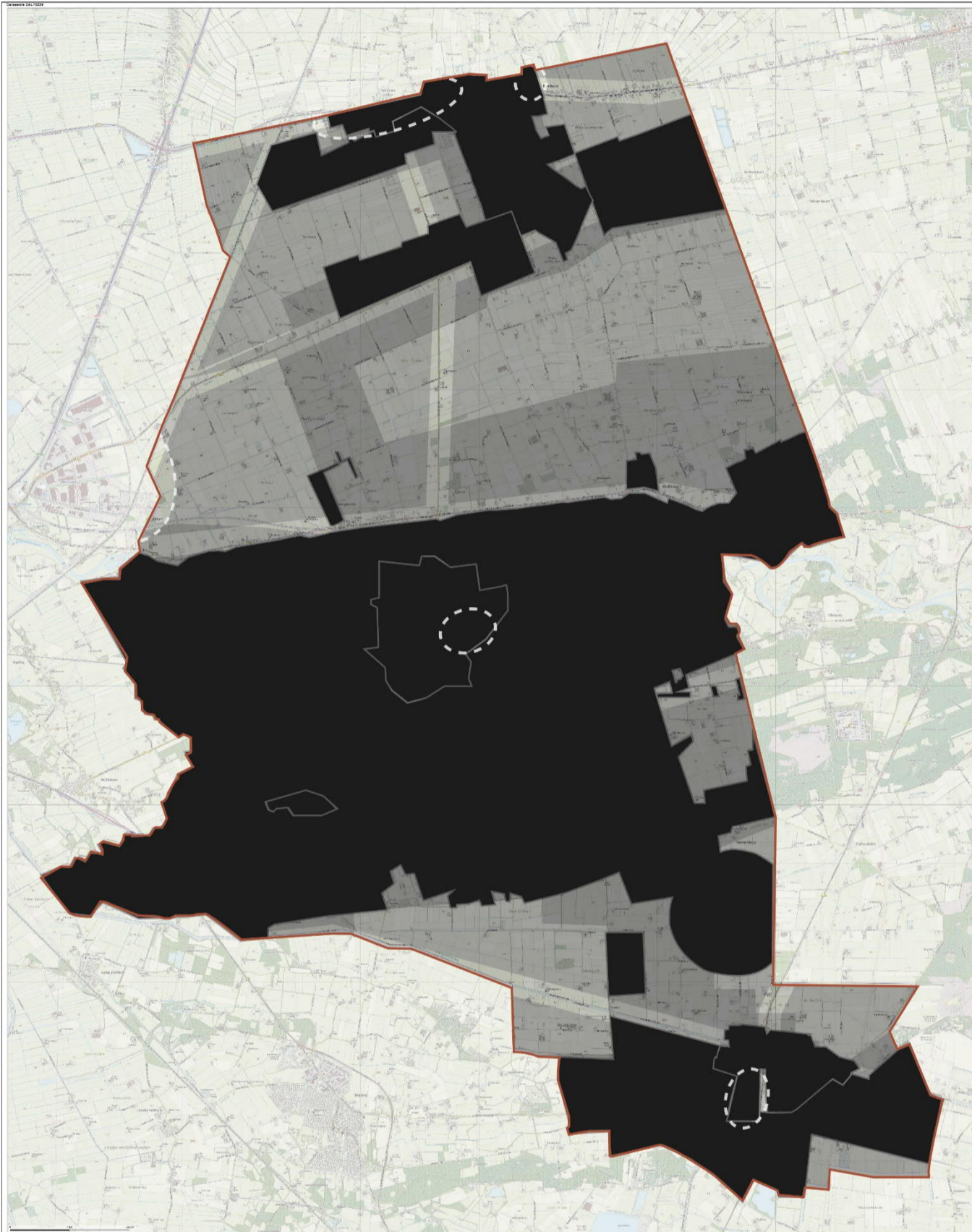
Op de vraag waar windturbines het beste geplaatst kunnen worden binnen de gemeente Dalfsen is als volgt geantwoord:

- Op of nabij bedrijventerreinen 77% van de respondenten
- Langs wegen, spoorwegen en kanalen 56%
- Open landschap vindt 21%

Vertaalt in een kaart ziet dat er zo uit:

- Zwart: de uitsluitgebieden vanuit de gemeente
- Witte streepjes contour: op of nabij bedrijventerreinen (77%)
- Lichtgrijs: langs wegen, spoorwegen en kanalen (56%)
- Midden grijs: in het open landschap (21%).

De meer besloten gebieden staan aangegeven in donkergrijs

13 – Bewonersenquête locatie wind

6.8 Clustering bij combineren kaarten

Vanuit de RES bestaat de voorkeur voor clustering van grootschalige opwek van duurzame energie: het voorkeursscenario.

Bij de combinatie van de verschillende kaartlagen uit de vorige paragrafen levert dit scenario 3 kaarten op:

- Gebieden potentieel geschikt voor windenergie
- Gebieden geschikt voor zonnevelden vanaf 2 ha tot en met 5 ha
- Gebieden geschikt voor zonnevelden van 5 ha tot en met 10 ha.

In dit scenario zijn gebieden rond de bestaande windturbines extra aantrekkelijk vanuit kabeldelen. Hiermee krijgen Dalfserveld en het westelijkde deel van het buitengebied Nieuwleusen, duidelijk de voorkeur boven de andere gebieden in Dalfsen. Deze potentiële

zoekgebiedenit zoekgebied sluit ook aan bij de ontwikkelingen rond opwek van duurzame energie in de buurgemeenten Zwolle en Staphorst.

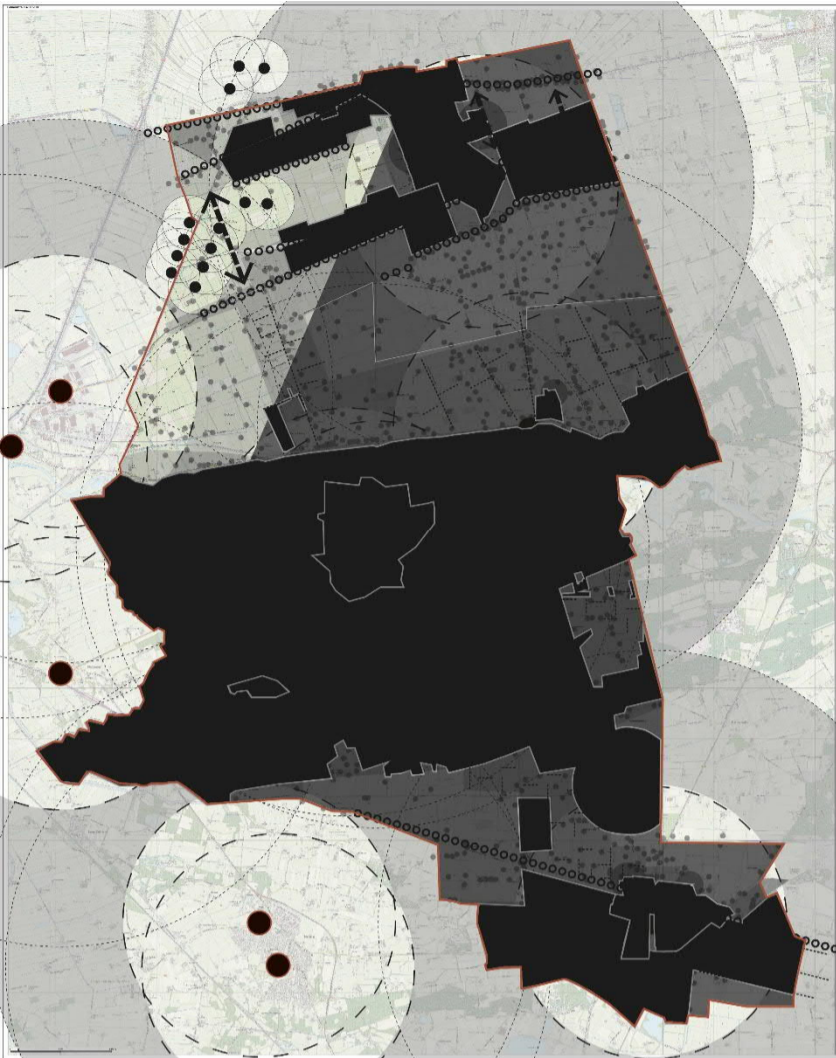
Bij het streven naar clustering is het namelijk ook belangrijk om verder te kijken dan de eigen gemeentegrenzen. Afstemming met initiatieven in de buurgemeenten vindt plaats in Zwolle-Staphorst-Dalfsen-Zwartewaterland (ZSDZ) -verband

Op kaart 14 (wind) en 15/16 (zon) ziet de clustering er als volgt uit:

- Zwart: de uitsluitgebieden
- Zwarte stippen: de bestaande windturbines
- Hoe lichter grijs de zone, hoe meer geschikt als zoekgebied

14 – Scenario clusteren voor wind

15 - Scenario clusteren voor zon 2 tot 5 ha

16 - Scenario clusteren voor zon > 5 ha

6.9 Spreiding van grootschalige opwek

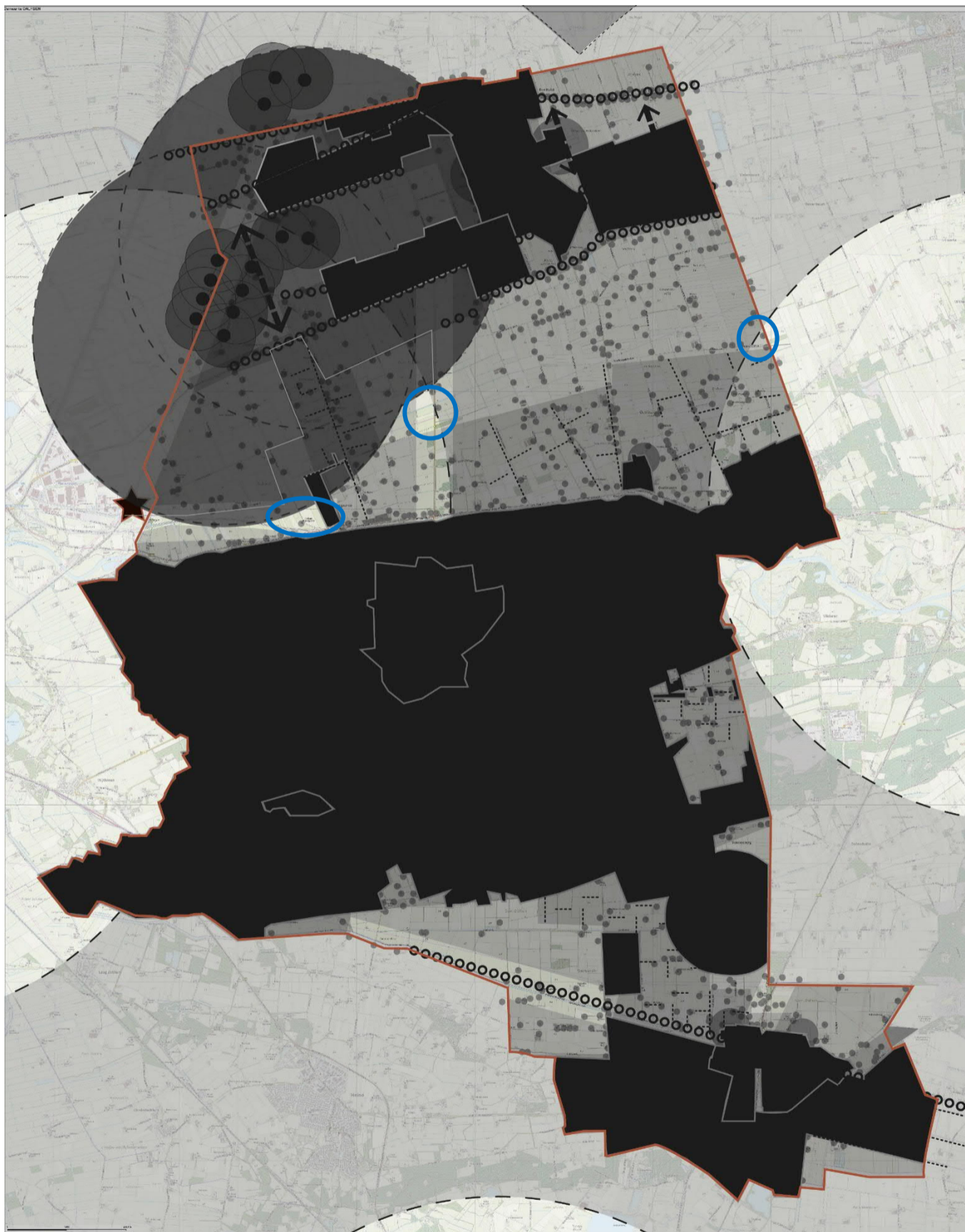
Tijdens de uitvoering van dit onderzoek is gesproken met diverse vertegenwoordigers van inwoners van de gemeente Dalfsen. Daarbij is aangedragen dat clustering misschien wel zinvol is en een streven vanuit de RES, maar dat het ook nadelen kent. Clustering kan tot gevolg hebben dat de hinder van de grootschalige energieopwek, in het bijzonder windturbines, extra zwaar drukt op één (deel)gebied in de gemeente.

Zonder de meerwaarde van clustering uit het oog te verliezen, wordt vanuit de bevolking aangegeven dat de gemeente Dalfsen bewust kan kiezen voor een bepaalde mate van spreiding, om de lasten wat meer gelijk te verdelen.

Dit alternatieve scenario brengt in beeld waar zoekgebieden te vinden zijn als opwek wordt gespreid. In dit scenario is het gebied rond de

bestaande windturbines dus juist als minder geschikt/aantrekkelijk aangemerkt. Daarvoor wordt een zone van 3 km¹⁸ rond de bestaande windturbines gehanteerd. Hiermee krijgt men meerdere kleinere potentieel geschikte zoekgebieden (blauwe cirkel).

De zone van 3 km is gebaseerd op de directe invloedzone van 1.250 meter rondom een windturbine die de windbranche hanteert voor schadeloosstelling als gevolg van de plaatsing van een windturbine. Bij het scenario voor spreiding is ervoor gekozen dat deze zones elkaar niet mogen overlappen. Om te voorkomen dat een eigenaar precies op de grens van twee elkaar rakende zones woont, is verder een extra marge van 500 meter gehanteerd.

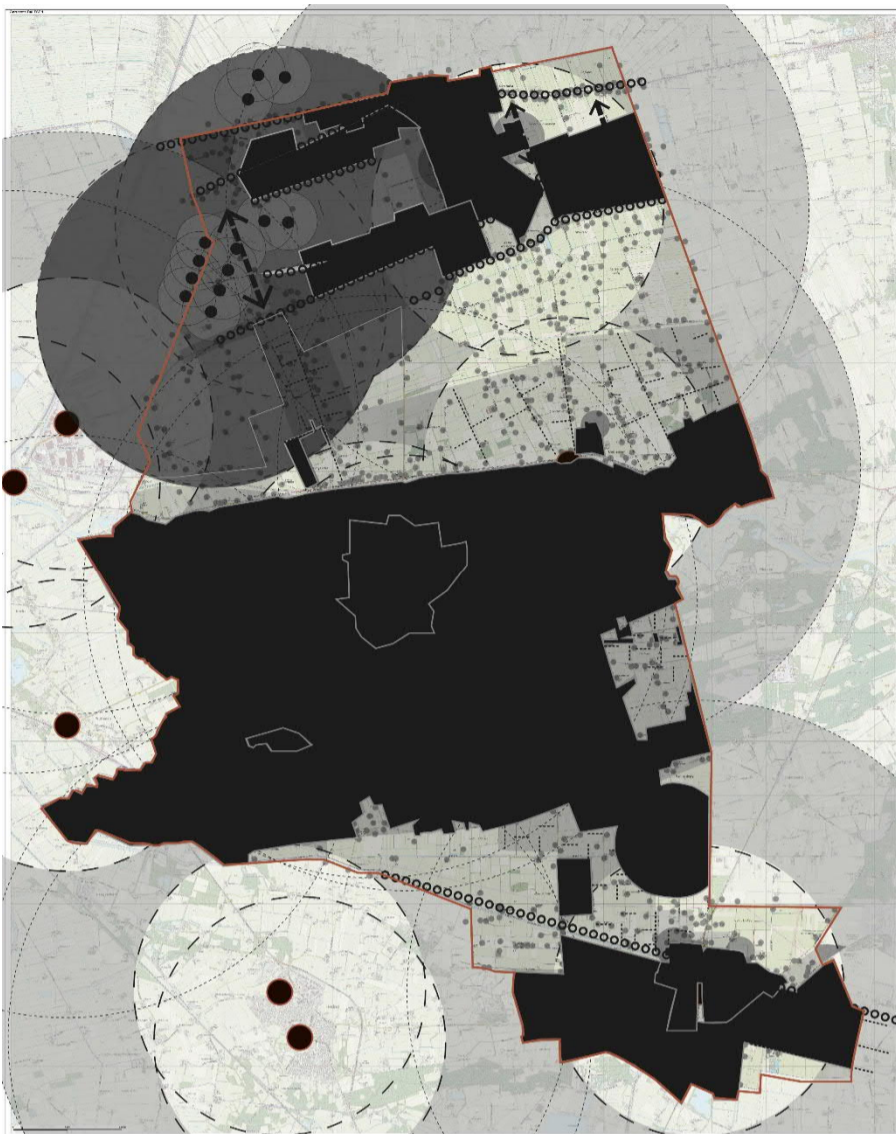

17 – Scenario spreiding voor wind

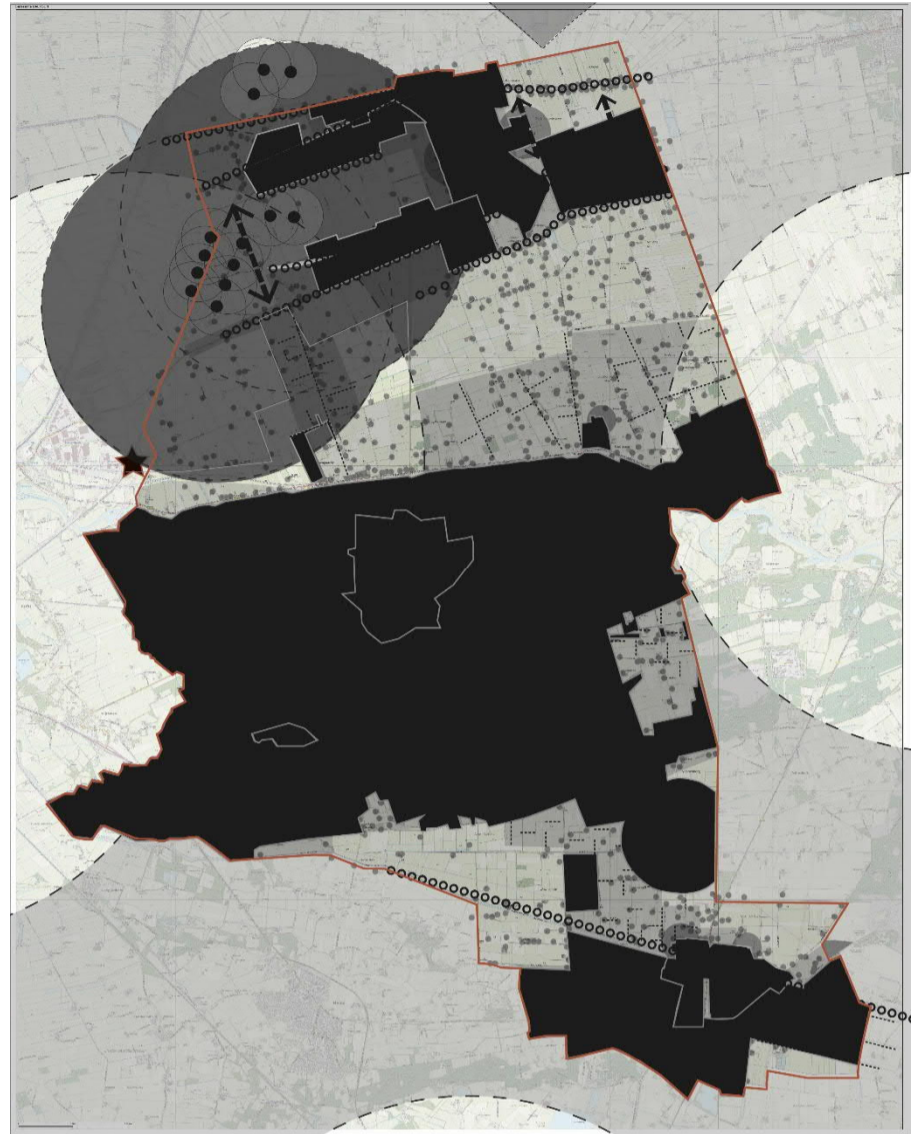
¹⁸ Gedragscode Windenergie op Land van de Nederlandse Vereniging van omwonenden Windturbines (NLVoW)

Uiteraard kan spreiding ook voor zonnevelden in beeld worden gebracht. Echter inpassing van zonnevelden ligt minder problematisch dan de inpassing van windturbines. De kaarten

(nummer 18 en 19) geven het spreidingsbeeld aan als de gebieden (met straal 3 km) rondom de bestaande windturbines ook voor zonnevelden worden uitgesloten.

18 – Scenario spreiden voor zon 2 tot 5 ha

19 - Scenario spreiden voor zon > 5 ha

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Deelgebieden gemeente Dalfsen

De gemeente Dalfsen wil verdere stappen zetten in de energietransitie, en dan met name de benodigde grootschalige opwek van duurzame energie via zonnevelden en windturbines.

De gemeenteraad van Dalfsen heeft in juni 2021 de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) vastgesteld met de concrete doelstellingen voor 2030. Er bestaat grote steun voor de energietransitie en de algemene uitgangspunten voor grootschalige opwek. Eén van de RES-afspraken is dat iedere gemeente zoekgebieden vaststelt voor grootschalige energie. Daarbij zijn duidelijke afspraken ten aanzien van uitsluitgebieden, participatie en spelregels nodig. Voor het onderwerp participatie is een aparte rapportage opgesteld.

In paragraaf 6.1 zijn zeven deelgebieden geïntroduceerd die ook in dit hoofdstuk conclusies worden gehanteerd:

- 1 – Dalfserveld
- 2 – Nieuwleusen-west
- 3 – Nieuwleusen-oost
- 4 – Oudleusenerveld
- 5 – Hessumseveld
- 6 – Dalmsholte
- 7 – Lemerlerveld-oost

7.2 Potentiële zoekgebieden bij clusteren

Grootschalige opwek van duurzame energie is op basis van de analyse van de kaarten in een beperkt aantal gebieden mogelijk.

7.2.1 Windturbines

Dit geldt zeker voor de opwek van windenergie. Op basis van kaart 14 komen het westelijk deel van Dalfserveld (1) en het westelijke deel van Nieuwleusen-west (2) in de analyse naar voren als potentieel geschikte zoekgebieden. Het zijn de transparante en lichtgrijze gebieden. De potentiële geschiktheid is gebaseerd op:

1. Relatief geringe bebouwingsdichtheid en daarmee potentieel minder hinder voor gevoelige functies.
2. Afstand tot HS-aansluitstations (binnen 5 km-zone)
3. Grootschalig open landschap en de aanwezigheid van de spoorlijn en de N340 als grote (infrastructurele) lijnen
4. Past bij streven naar clustering.

Deze deelgebieden van Dalfserveld en Nieuwleusen-west worden verder ook ondersteund vanuit resultaten enquête duurzame energie maart 2021¹⁹, in het bijzonder de zones langs de spoorweg en N340.

De uiteindelijke inpassing van windturbines is sterk afhankelijk van de op dat moment geldende wet- en regelgeving, in het bijzonder op de aspecten geluid, externe veiligheid (denk ook aan gasleidingen en hoogspanningsleidingen) en slagschaduw.

7.2.2 Zonnevelden

Op basis van kaart 16 is het westelijk deel Dalfserveld (1) en het westelijk deel Nieuwleusen-west (2) eveneens geschikt voor grootschalige opwek van zonne-energie. Zelfs voor een groter gedeelte dan voor windenergie (groter transparant gebied). De potentiële geschiktheid is gebaseerd op:

1. Dezelfde ruimtelijke argumenten als windenergie
2. Mogelijkheden voor kabeldelen met windturbines
3. De mogelijkheden tot landschappelijke inpassing in zowel open grootschalig landschap, als meer besloten kleinschalig landschap

Kaart 9 geeft aan dat voor zonnevelden van 2 tot ca 5 hectare meer gebieden potentieel geschikt zijn en wel de gebieden binnen een straal van 2,5 km van MS-T stations (tot max 6,5 MW piekbelasting). Echter deze gebieden zijn niet te clusteren met windenergie en of grote zonnevelden (> 5 ha) en vallen dus buiten de gewenste clustering.

De in paragraaf 7.1.1 en 7.1.2 aangegeven zoekgebieden passen binnen het uitgangspunt van de RES dat clustering van opwek de voorkeur heeft.

7.2.3 Conclusie bij clusteren

Voor het realiseren van een betrouwbare energiemix richting 2030 is voor opwek via windenergie het werken met de zoekgebieden

westelijk deel Dalfserveld (1) en westelijk deel Nieuwleusen-west (2) toereikend in de transparante delen langs de N340 en de spoorlijn. Voor de opgave richting 2050 (tenminste 100 GWh bovenop de opgave voor 2030) lijken deze twee zoekgebieden ook toereikend, maar dan moeten voor windenergie ook de lichtgrijze delen worden ingezet. Deze laatste conclusie onder de voorwaarde dat de aanvullende opgave niet veel groter wordt dan 100 GWh en de wet- en regelgeving windturbines inpasbaar maakt.

7.3 Potentiële zoekgebieden bij spreiding

Vanuit bewoners van de gemeente Dalfsen is tijdens informatiebijeenkomsten op 14 september en 5 oktober 2021 gepleit voor meer spreiding van de grootschalige opwek van energie.

7.3.1 Windturbines

Een eventuele spreiding levert voor windenergie een paar kleine potentieel geschikte gebieden op (zie kaart 17, blauwe cirkels). Hoe lichter de kleur, hoe geschikter. De locaties liggen in het uiterste oosten en zuidoosten van Dalfserveld (1) en het uiterste oosten van Oudleusenerveld (4).

Hier kan eventueel wel de windopgave tot 2030 (1 à 2 windturbines) worden opgevangen (mits wet- en regelgeving de turbine inpasbaar maakt), maar deze gebieden bieden onvoldoende ruimte voor de opgave tot 2050.

7.3.2 Zonnevelden

Voor de opwek van energie d.m.v. zonnevelden zijn bij spreiding dezelfde kleine gebieden beschikbaar als genoemd voor windturbines in paragraaf 7.3.1. – zie kaart 19. De locaties liggen in het uiterste oosten en zuidoosten van Dalfserveld (1) en het uiterste oosten van Oudleusenerveld (4).

Voor zonnevelden van 2 tot 5 hectare zijn meer gebieden geschikt, vanwege de afstand van ca 2,5 km tot MS-T stations (tot max 6,5 MW piekbelasting). Deze stations in/nabij de kernen Dalfsen, Nieuwleusen, Oudleusen en Lemelerveld moeten wel worden aangepast / uitgebreid om nieuwe initiatieven te kunnen aansluiten. Vervolgoverleg met Enexis is hiervoor noodzakelijk.

De potentieel geschikte gebieden zijn: zuidelijk deel Dalfserveld (1), grootste deel Nieuwleusen-oost (3), noordelijke deel Oudleusenerveld (4) en Lemelerveld-oost (7).

7.3.3 Conclusie bij spreiden

De beschikbare gebieden bij keuze voor spreiden zijn naar verwachting toereikend voor opgave tot 2030, mits de wet- en regelgeving de inpassing van windturbines mogelijk maakt. Deze gebieden zijn echter ontoereikend voor het realiseren van de ambitie richting 2050.

7.4 Overige aanbevelingen

Naast bovenstaande conclusies worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Laat bedrijventerreinen buiten de uitsluitgebieden vallen. Hoewel waarschijnlijk niet aantrekkelijk voor wind (i.v.m. grotere kans op hinder zo dicht bij de bebouwde kom) blijkt dat een overgroot deel van de inwoners van de gemeente deze locaties het meest ziet zitten (zon op dak en zonnevelden). Ook in relatie tot toekomstige energieontwikkelingen die wellicht beter passend zijn op een bedrijventerrein, dan in het landelijk gebied.
2. Bij windturbines weegt de factor hinder veel zwaarder dan bij zonnevelden. Het kan een bewuste keuze zijn de factor hinder (en dus afstand tot woningen) en de mate van slagschaduw zwaarder te laten wegen dan ander criteria zoals bijvoorbeeld landschappelijke inpassing.
3. Vanuit de bestaande landschappelijke kenmerken heeft het de voorkeur nieuwe windturbines te plaatsen langs infrastructurale lijnen zoals de spoorlijn of de N340. Als tweede optie is het plaatsen van kleine groepjes in het open landschap een goed alternatief.
4. Afstemming met buurgemeenten. Kiest Dalfsen voor clustering, dan heeft het meerwaarde om bij de ontwikkeling van het eigen zoekgebied de afstemming te zoeken met de ontwikkelingen in Zwolle en Staphorst. Kiest Dalfsen voor spreiding dan is afstemming met Raalte en Ommen mogelijk interessant.

¹⁹ Rapportage Duurzame energie gemeente Dalfsen, 12 maart 2021, bureau Moventem

- 5 Integrale gebiedsopgave. Bij ontwikkeling van energielandschap rond spoorlijn moet toch gewoon aansluiting gezocht worden bij de plannen van Zwolle. Dat leidt mogelijk tot één op elkaar afgestemde gebiedsopgave: aantal en type windturbines op elkaar afstemmen, ritme van manier van plaatsen onderling afstemmen, gezamenlijk proces zodat bewoners niet twee gebiedsprocessen doorlopen.

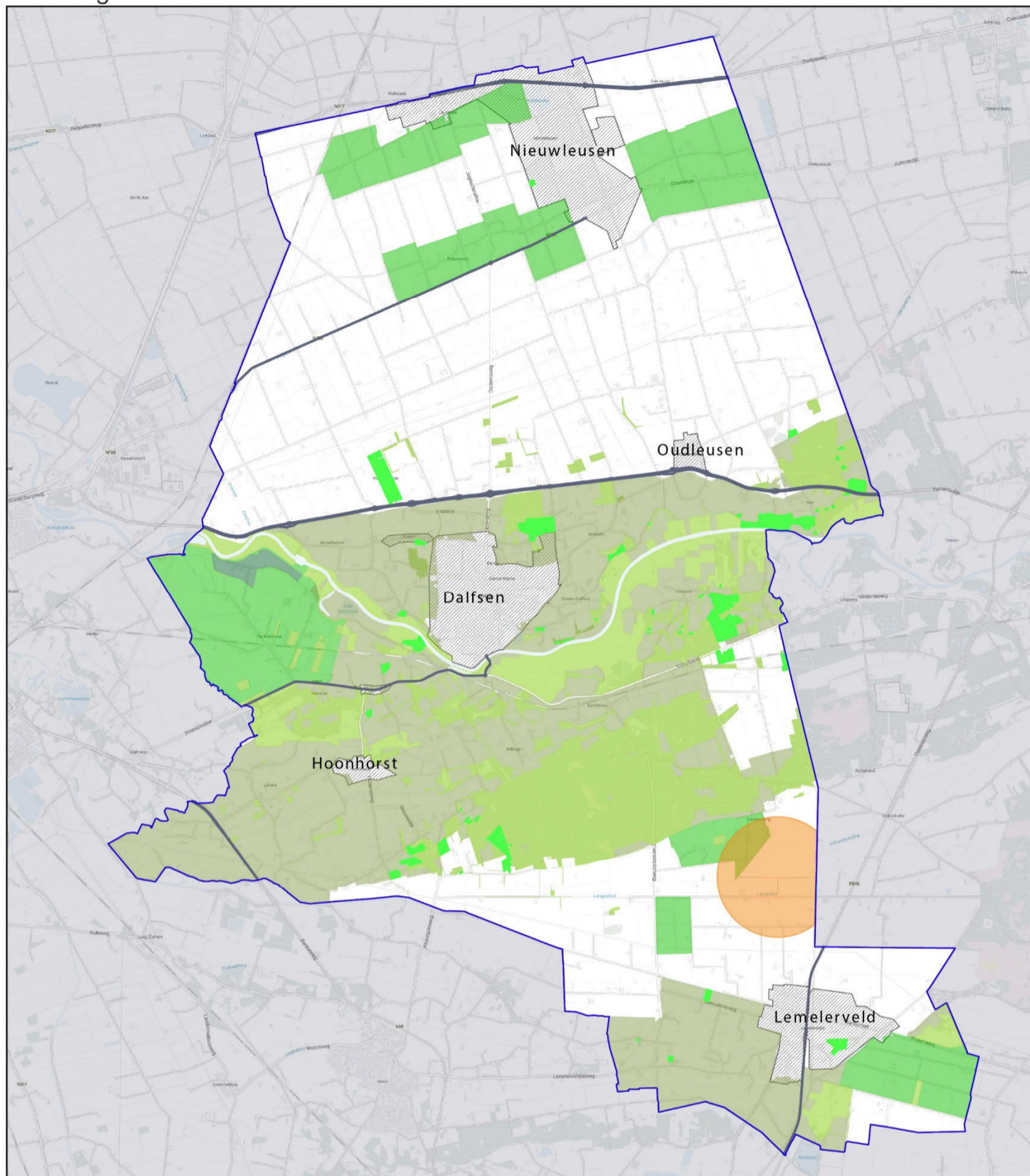
Afhankelijk van de keuze van de zoekgebieden (scenario clusteren of scenario spreiden) en de uitwerking van de opwekambities richting 2050 kun je op basis van de analyses verwachten dat de opgave voor 2030 binnen de aan te wijzen zoekgebieden is op te vangen. Voor de opgave tot 2050 en dan met name de plaatsing van circa 10 windturbines zijn de zoekgebieden in het scenario clusteren waarschijnlijk toereikend (binnen 5 km zone Hessenpoort voor westelijk deel Dalfserveld (1) en westelijk deel Nieuwleusen-west

(2)). Indien de opgave veel groter wordt dan 100 GWh en of de wet- en regelgeving voor windturbines verandert waardoor inpassing moeilijker wordt, dan zullen deze zoekgebieden niet langer toereikend zijn.

De afrondende aanbeveling is dan ook om het proces rond zoekgebieden periodiek te herijken op basis van de actuele inzichten op behoefte aan grootschalige opwek, de variatie aan mogelijkheden daarbij (eventueel meer dan alleen wind en zon), hinder (actuele wet- en regelgeving), kostenefficiëntie en maatschappelijke aanvaardbaarheid.

De betreffende herijking kan op basis van gewijzigde criteria leiden tot meer zoekgebieden en of zelfs een wijziging in de mix van energie-opwek.

Bijlage 1 – Uitsluitgebieden

Legenda

- Zweefvliegveld
- Natuur en bos
- Recreatie
- Waardevol landschap
- Waterwingebied
- BeboudeKom & toekomstig woongebied
- Provinciale wegen

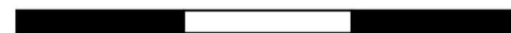
gemeente **Dalfsen**
Team

datum: 11/10/2021

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden

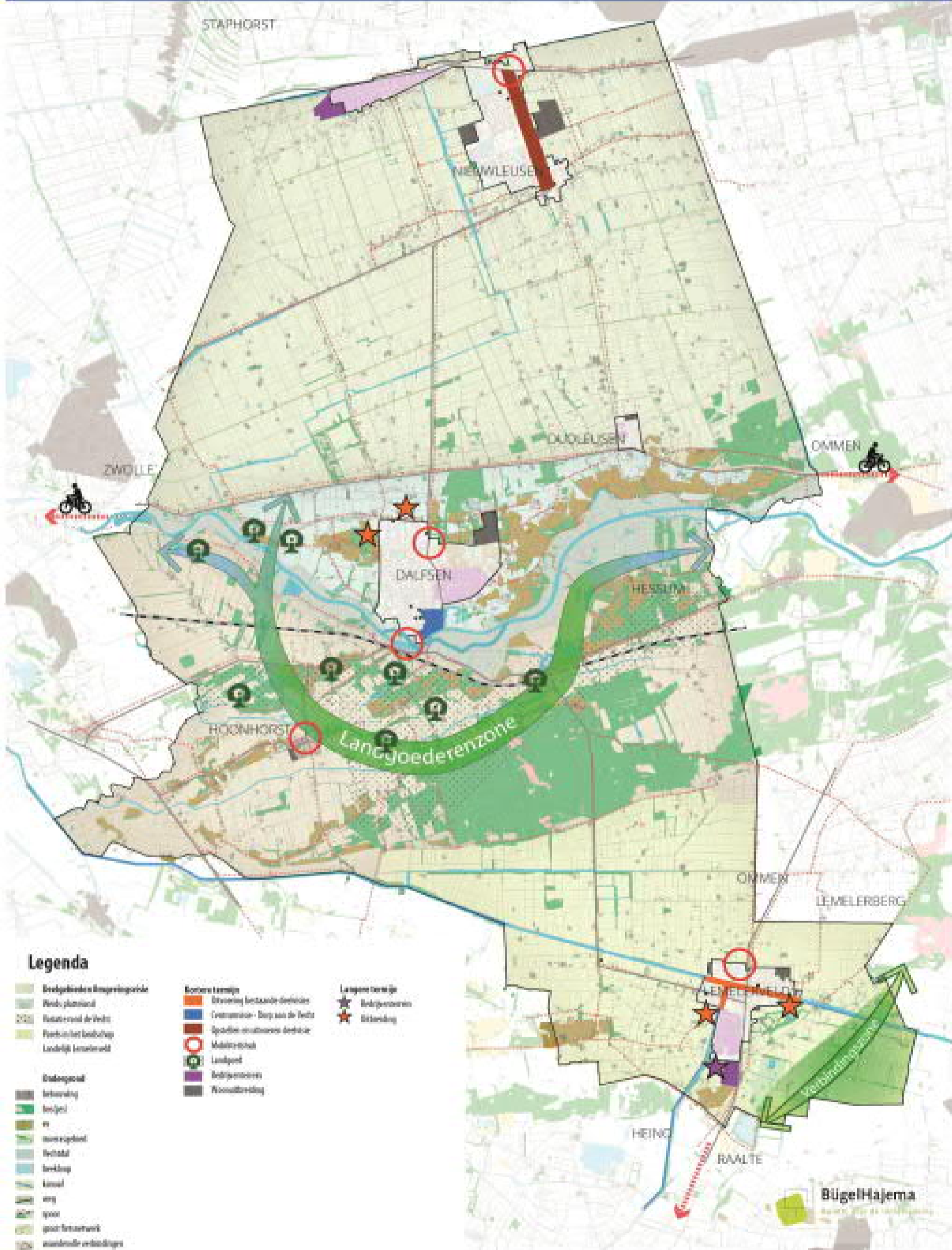
schaal:
1:90.000

0 2 4 6 km

ONTWIKKELKAART OMGEVINGSVISIE DALFSEN

13 augustus 2021

Participatie- en communicatieplan voor grootschalige opwek van duurzame energie

Gemeente Dalfsen

Verantwoording

Titel Participatie- en communicatieplan voor
grootschalige opwek van duurzame energie
Onderwerp: Dalfsen ondersteuning energie
Projectnummer: 51003190
Klant: Gemeente Dalfsen
Referentienummer NL21-648800269-7065
Versie: 1

Datum: 12-10-2021

Auteur Peter Bergmans

E-mailadres

Gecontroleerd door Marius Schoppink

Paraaf gecontroleerd

Goedgekeurd door Rik Jansen

Paraaf goedgekeurd

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Vooraf	4
1.2	Achtergrond opgave duurzame energie	5
1.3	Participatie en communicatie belangrijk bij nieuwe initiatieven.....	5
1.4	Aanvulling op gemeentelijke leidraad.....	6
2.	Participatie en communicatie per fase	7
2.1	Fase 0 Gebiedsplan	7
2.2	Fase 1 Initiatiefase	8
2.3	Fase 2 Planfase.....	9

1. Inleiding

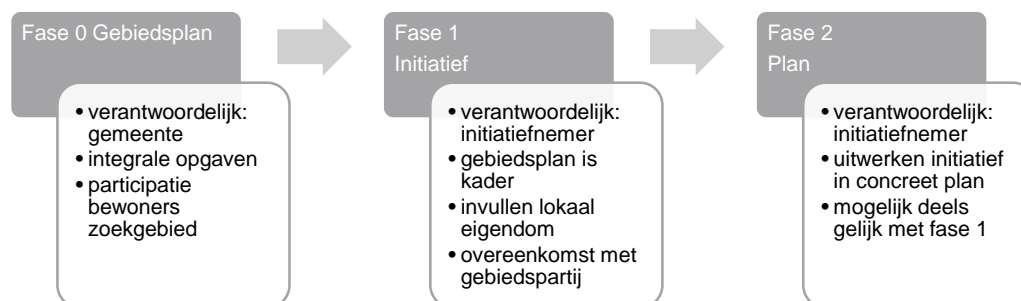
1.1 Vooraf

Dit participatie- en communicatieplan hoort bij de Nota 'Zoekgebieden grootschalige duurzame energie-opwek Dalfsen'. Dit participatie- en communicatieplan bestaat uit drie fases.

- Fase 0 Gebiedsplan: voor elk zoekgebied wordt een gebiedsplan gemaakt. In het gebiedsplan staat de integrale kijk op het gebied van de gemeente, inwoners en stakeholders. In dit gebiedsplan is duurzame energie één van de opgaven.
- Fase 1 Initiatiefase: het is vervolgens aan de initiatiefnemers om met voorstellen te komen op het gebied van duurzame opwek en daarover te communiceren met de omgeving. Het gebiedsplan dient daarvoor als kader.
- Fase 2 Planfase: daarna kunnen initiatiefnemers de voorstellen verder concretiseren tot een definitief plan dat kan worden voorgelegd aan de gemeente.

Fase 0 vindt plaats, voorafgaand aan fase 1 en fase 2. Fase 1 en fase 2 kunnen in de praktijk ook deels gelijk oplopen. Fase 1 en fase 2 vormen een aanvulling op de gemeentelijke leidraad 'Ik heb een idee, en nu?' en worden naast deze leidraad gehanteerd.

Verschillende fases in het participatie- en communicatietraject

1.2 Achtergrond opgave duurzame energie

De gemeenteraad van Dalfsen heeft in juni 2021 de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) vastgesteld. In de RES 1.0 staan regionale doelstellingen voor de opwek van zonne- en windenergie, die we ook lokaal (als gemeente) nastreven. Voor het behalen van de doelstellingen, is extra grootschalige opwek van duurzame energie noodzakelijk. Bij grootschalige initiatieven gaat het om windturbines met een as-hoogte van minimaal 120 meter of zonneparken van minimaal 2 hectare. In de Nota 'Zoekgebieden grootschalige duurzame energie-opwek Dalfsen' is beschreven hoe tot de zoekgebieden voor nieuwe initiatieven is gekomen.

De energietransitie in het algemeen en de grootschalige initiatieven in het bijzonder zijn voor gemeente Dalfsen en haar inwoners een omvangrijke opgave. Gemeente en inwoners zijn dan ook zeer betrokken bij dit belangrijke onderwerp. Een grootschalig initiatief kan consequenties hebben voor veel inwoners. De gemeente kiest er dan ook voor om, samen met de inwoners van de zoekgebieden, een integraal gebiedsplan op te stellen. Dat doet zij voordat nieuwe initiatieven worden beoordeeld. In dit gebiedsplan wordt integraal naar de gebiedsopgaven gekeken. In dit participatie- en communicatieplan werken we dat verder uit onder 'Fase 0 Gebiedsplan'.

In de RES 1.0 is bepaald dat minimaal 50% van een grootschalig initiatief in lokaal eigendom moet zijn. De gemeenteraad van Dalfsen wijkt daarvan af en heeft aangegeven dat zij streeft naar 100% lokaal eigendom. Initiatiefnemers zijn daarom verplicht een samenwerking aan te gaan met een lokale partij en de samenwerking vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst. Overigens kan de lokale partij ook heel goed zelf de initiatiefnemer zijn. In deze overeenkomst zijn het percentage juridische eigendom, de compensatie naar eigenaren en omwonenden en hoe inwoners kunnen meedoen via bijvoorbeeld aandelen vermeld. De meeste dorpen in gemeente Dalfsen hebben een eigen duurzaam inwonerscollectief. Deze collectieven werken samen onder de naam 'Dorpen van Morgen'. Dorpen van Morgen kan een belangrijke rol spelen bij het lokaal eigendom.

1.3 Participatie en communicatie belangrijk bij nieuwe initiatieven

Omdat lokaal eigendom belangrijk is en initiatieven consequenties kunnen hebben voor veel inwoners, vindt de gemeente het belangrijk dat initiatiefnemers participatie en communicatie rondom het initiatief zorgvuldig uitvoeren. Met participatie en communicatie bedoelen we het betrekken van de omgeving bij het uitwerken van de plannen. Dit kan verschillende vormen hebben. Bijvoorbeeld het informeren en raadplegen van de omgeving over een initiatief. Maar het kan ook betrekking hebben op het samen opstellen en het meebeslissen over het initiatief door de omgeving.

Ook vanuit de nieuwe Omgevingswet zijn initiatiefnemers verplicht om aan te geven of en hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de aanvraag zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.

Voor het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van Dalfsen is het van belang om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de verschillende belangen die bij het initiatief spelen. Hierdoor kan de gemeente een goede afweging maken en zorgvuldig en snel besluiten over een initiatief nemen.

Initiatiefnemers zijn zelf verantwoordelijk voor een goed participatietraject. Hierin onderscheidt de gemeente twee fasen: initiatief- en planfase. Met een vooraf opgesteld participatieplan geven initiatiefnemers hier invulling aan. Met dit rapport geeft de gemeente aan hoe initiatiefnemers hier op een goede manier invulling aan kunnen geven.

1.4 Aanvulling op gemeentelijke leidraad

De basis voor communicatie en participatie voor initiatieven op het gebied van grootschalige duurzame energie-opwek is de bestaande gemeentelijke leidraad *“Ik heb een idee, en nu? Een stappenplan voor hoe u als initiatiefnemer de omgeving betreft”*. Stapsgewijs geeft die leidraad aan hoe initiatiefnemers in de fysieke omgeving participatie en communicatie met de omgeving kunnen vormgeven. De gemeente geeft voor grootschalige energie-initiatieven aanvullende richtlijnen op deze leidraad. Deze aanvullende richtlijnen hebben drie achterliggende redenen:

- 1) de wens voor een integrale benadering bij initiatieven;
- 2) de naar verwachting grote impact van het initiatief;
- 3) de voorwaarde van lokaal eigendom.

Dit participatie- en communicatieplan vormt een aanvulling op de leidraad, deze worden naast elkaar gebruikt. Hoe de initiatiefnemer het participatieproces vorm geeft, is een eigen keuze. Van belang is dat duidelijk wordt vastgelegd wie zijn betrokken, wat eventuele ideeën, bezwaren of bedenkingen van de omgeving zijn en hoe die in het voorstel zijn verwerkt of waarom niet.

Gemeente Dalfsen vindt lokaal eigendom belangrijk. Het gaat de gemeente om het betrekken van de lokale omgeving in het proces, het creëren van maatschappelijke meerwaarde, de mogelijkheid tot financiële participatie van inwoners en de lokale besteding van de opbrengsten. Hierin verschillen initiatieven voor grootschalige duurzame energie-opwek van de meeste andere ruimtelijke initiatieven. Om goed invulling te geven aan lokaal eigendom, stelt de gemeente voor om een aparte fase te onderscheiden: de initiatieffase. De initiatieffase is mede gericht op het borgen van het lokaal eigendom in het plan. Partijen leggen dit vast in een samenwerkingsovereenkomst. Wanneer dat is ingevuld, kunnen initiatiefnemer en lokale partij(en) de plannen verder uitwerken met participatie van de omgeving. Dit noemen we de planfase. De stappen in de initiatief- en planfase kunnen elkaar mogelijk deels overlappen.

2. Participatie en communicatie per fase

In dit hoofdstuk wordt per fase het doel besproken. Per fase wordt een stappenplan gegeven hoe participatie en communicatie worden ingevuld.

2.1 Fase 0 Gebiedsplan

Het doel van fase 0 is te komen tot een gedragen integraal gebiedsplan waarin de energieopgave tezamen met andere ruimtelijke opgaves van het gebied in samenhang worden beschouwd. Dit heeft onder meer betrekking op de thema's landbouw, natuur, landschap, water, economie, woningbouw, leefbaarheid en mobiliteit. Het gaat dus niet alleen om een duurzame energie-opgave, maar om de bredere ruimtelijke kwaliteit van het zoekgebied. Door in het planproces op zoek te gaan naar 'mutual gains' en koppelkansen, kunnen slimme crossovers ontstaan tussen de thema's waardoor de kwaliteit en haalbaarheid van latere initiatieven kunnen vergroten. In tegenstelling tot de latere initiatief- en planfase is nadrukkelijk de gemeente verantwoordelijk voor het gebiedsplan en de communicatie en participatie in deze fase.

Stappenplan

1. *Gebiedsbepaling*: begrenzing van het plangebied op basis van de bepaling van de kansrijke gebieden. Kijk hierbij ook naar eventuele uitbreiding van het plangebied met deelgebieden van omliggende gemeenten.
2. *Bepaling stakeholders*: op basis van de begrenzing van het gebied worden stakeholders gedefinieerd. Uitgangspunt is dat alle inwoners en bedrijven kunnen participeren. In het proces kunnen Dorpen van Morgen als adviseur worden betrokken. Ook belangenorganisaties van de andere thema's worden door de gemeente uitgenodigd om deel te nemen aan het proces.
3. *Inventariseer opgaven*: tezamen met de stakeholders definieert de gemeente de opgaven voor het gebied. Hiervoor start zij een participatieproces om ideeën en wensen te inventariseren. De wijze waarop dat wordt ingericht, is punt van verdere uitwerking. Hierbij kan ook gebruik gemaakt worden van de kansen en ideeën die zijn verzameld in het kader van de Omgevingsvisie.
4. *Opstellen gebiedsplan*: met de stakeholders wordt een integraal gebiedsplan opgesteld waarin de benoemde opgaven zijn uitgewerkt. Stap 3 en 4 vormen een iteratief proces, waarin stapsgewijs wordt toegewerkt naar een gebiedsplan.

5. *Vaststelling gebiedsplan*: door de gemeenteraad van Dalfsen. Voorafgaand aan het stappenplan, kan worden bepaald in hoeverre de stem van betrokken bewoners en bedrijven hierin wordt meegenomen, bijvoorbeeld raadgevend of meebeslissend. In het gebiedsplan is meer concreet invulling gegeven waaraan initiatieven voor grootschalige duurzame energie-opwek moeten voldoen. Het dient als onderdeel van het gemeentelijk toetsingskader.

2.2 Fase 1 Initiatieffase

Verantwoordelijk voor deze fase is een initiatiefnemer. Het doel van de initiatief-fase is te komen tot een meer concrete uitwerking van het initiatief, zorg te dragen voor een integrale benadering en duidelijkheid te geven over de wijze waarop lokaal eigendom wordt ingevuld. De fase resulteert in een overeenkomst tussen initiatiefnemer en lokale partijen. In deze fase werken initiatiefnemers, samen met lokale partijen, aan de integrale benadering van het gebied waar het initiatief landt. Integrale benadering betekent dat initiatiefnemers aangeven hoe het initiatief is te koppelen aan andere (ruimtelijke) kansen of uitdagingen in de omgeving. Denk bijvoorbeeld aan kansen op het gebied van natuurontwikkeling, klimaatadaptie, landschap en recreatie.

Stappenplan

1. *Informeer de gemeente*: de impact van een grootschalige duurzame energie-opwek op de omgeving is groot. Informeer zodra u een initiatief wilt starten, de gemeente. De gemeente is graag vroeg betrokken bij initiatieven en kan meedenken over het vormgeven van de participatie.
2. *Zoek afstemming en samenwerking met een lokaal gewortelde partij*: betrokkenheid van een lokaal gewortelde partij, bijvoorbeeld een bewonerscollectief, aangesloten bij Dorpen van Morgen, is voor de gemeente een voorwaarde. Overigens kan een lokaal gewortelde partij ook heel goed zelf de initiatiefnemer zijn.
3. *Stel samen met de lokaal gewortelde partij een participatieplan op*: lokaal eigenaarschap is belangrijk. Benoem wie daarvoor in aanmerking kunnen komen en hoe zij worden benaderd. Verken in deze fase ook welke partijen benaderd moeten worden om invulling te geven aan een integrale benadering van het initiatief.
4. *Betrek met de lokaal gewortelde partij de omgeving bij het initiatief*: geef informatie over de invulling van het initiatief, schets het proces dat voor ogen is en werk gezamenlijk met het gebied het initiatief stapsgewijs concreter uit richting een plan (hoe, wat, wie en waar).
5. *Zorg voor een integrale benadering van het gebied*: benader stakeholders op het gebied van landbouw, natuur, landschap, water, economie, woningbouw en mobiliteit. Verken met hen de kansen en uitdagingen vanuit andere sectoren en de mogelijkheden voor inhoudelijk-functionele koppeling daarvan op het initiatief. Het opgestelde Gebiedsplan van fase 0 is hiervoor de kapstok. Geef bij het initiatief duidelijk aan:
 - a. welke partijen zijn benaderd en welke reactie is gegeven ten aanzien van kansen voor koppeling met het initiatief;
 - b. geef beargumenteerd aan hoe met de kansen om wordt gegaan en welke meegenomen worden bij de uitwerking van het initiatief.

De stappen 4 en 5 zullen in de praktijk waarschijnlijk ook deels samen lopen of onderdeel zijn van een iteratief proces. Een belangrijk deel van stap 5 is ook al in fase 0 Gebiedsplan aan de orde gekomen

6. *Werk lokaal eigendom uit:* geef duidelijk aan hoe in deze fase invulling is gegeven aan:
 - a. welke partijen en organisaties zijn benaderd (overkoepelende beschrijving van de groep, dit hoeft niet op individueel niveau);
 - b. welke informatie gedurende het proces is gegeven;
 - c. wat deze partijen en organisaties van het initiatief vinden;
 - d. welke eigendomsmogelijkheden zijn of worden voorgelegd aan potentiële lokale eigenaren;
 - e. welk deel van de partijen en organisaties daadwerkelijk participeren en welk deel van het initiatief tot lokaal eigendom kan worden gerekend;
 - f. welk deel van de opbrengst / het resultaat terugkeert naar de lokale gemeenschap en hoe daar invulling aan wordt gegeven.
7. *Leg de afspraken tussen initiatiefnemer(s) en de lokale partij op hoofdlijnen vast:* geef in de overeenkomst aan hoe het initiatief is uitgewerkt, hoe lokaal eigendom is vormgegeven, op welke wijze de integrale benadering is ingevuld, hoe compensatie naar omwonenden plaatsvindt en hoe winst wordt ingezet voor maatschappelijke doeleinden. Bij voorkeur informeert u de gemeente over de opgestelde overeenkomst.

2.3 Fase 2 Planfase

Als bekend is hoe het initiatief er concreet uit ziet en waar het in het zoekgebied wordt uitgevoerd, start fase 2 Planfase. Nu het plan concreet is en bekend is waar deze is gelokaliseerd, worden de participatie en communicatie daarop afgestemd. Deels kan dit een overlap hebben met partijen die in fase 1 al zijn betrokken door de initiatiefnemer. Ook voor de Planfase sluiten we aan op de stappen uit de gemeentelijke leidraad. We geven aan welke dat zijn en op welke wijze zij relevant zijn voor initiatieven op het gebied van grootschalige duurzame energie-opwek.

Stappenplan

1. *Breng de belanghebbenden in beeld:* dit is een aanvulling op stap 3 van Fase 1 Initiatieffase, maar nu kan deze concreter worden ingevuld, omdat de locatie bekend is. Maak daarbij onderscheid in:
 - a. direct omwonenden en bedrijven: voor een windturbine-initiatief hanteren we voor direct omwonenden en bedrijven een straal van 2 kilometer rondom het initiatief, voor een zonnepark-initiatief is dat 1 kilometer;
 - b. overige omwonenden: alle inwoners van gemeente Dalfsen en buurgemeenten binnen een straal van 3 kilometer;
 - c. maatschappelijke organisaties en overige stakeholders in het gebied.
2. *Breng mogelijke belangen van belanghebbenden in beeld (impactanalyse):* ga in de impactanalyse ook specifiek in op de aanvullende aspecten die opgenomen zijn bij de bepaling van de zoekgebieden.
3. *Geef aan waarover belanghebbenden nog kunnen meedenken:* kunnen belanghebbenden suggesties doen voor optimalisering van planonderdelen of hebben zij het plan samen ontwikkeld en hebben een beslissende stem in het ontwerp?

4. *Stel tezamen met de ruimtetechnicus van de gemeente een participatieplan op:* in het participatieplan geeft u aan hoe en met wie u de participatie en communicatie gaat uitvoeren. Deze stap heeft een overlap met fase 1.
5. *Ga in gesprek met belanghebbenden:* informeer als eerste de direct omwonenden en ga vervolgens in gesprek met alle belanghebbenden. Informeer belanghebbenden over: exacte locatie, ontwerp (hoogte, oppervlakte), landschappelijke inpassing en planning. Voor initiatieven voor grootschalige duurzame energie-opwek moeten alle direct omwonenden (zie stap 1, lid a) minimaal twee keer persoonlijk uitgenodigd zijn voor een eigen informatiebijeenkomst en uitgenodigd voor een één-op-één gesprek. Voor overige omwonenden en maatschappelijke organisaties en overige stakeholders (zie stap 1, lid b en c) geldt in de planfase minimaal één informatiebijeenkomst. Uitgangspunt is dat de stakeholders ook al bij de initiatieffase zijn betrokken.
6. *Maak verslag van de gesprekken en reacties:* geef aan met wie u heeft gesproken, welke bezwaren en bedenkingen er zijn en hoe daarmee is omgegaan (zie brochure voor een format van het gespreksverslag). Leg de gespreksverslagen ook ter accordering aan de partijen voor met wie u heeft gesproken.
7. *Koppel terug naar aanleiding van reacties:* de direct omwonenden informeert u minimaal één-op-één terug wat u met hun reacties heeft gedaan en waarom. Tevens organiseert u voor hen gezamenlijk een informatiebijeenkomst waarin u de opgehaalde reacties en aanpassingen communiceert. Voor alle inwoners organiseert u een informatiebijeenkomst over hoe om is gegaan met de opmerkingen uit stap 5.
8. *Stel eventueel participatieplan bij:* grootschalige duurzame energie-opwek zijn impactvolle projecten. Het is belangrijk gaandeweg het proces voortdurend te analyseren of nieuwe belanghebbenden aan de orde zijn of dat extra aan participatie moet worden gedaan. Ga hierover in overleg met uw ruimtetechnicus.
9. *Dien vergunningsaanvraag in:* met als bijlagen gespreksverslagen, presentaties en samenvatting van de communicatie. Geef aan hoe u met bezwaren bent omgegaan en waarom.
10. *Blijf informeren over voortgang:* blijf belanghebbenden informeren over het besluit en te nemen vervolgstappen in de uitwerking van het initiatief, de bouw en na ingebruikname. Geef ook aan waar men met vragen en opmerkingen terecht kan.

Concept Uitgangspunten en uitsluitgebieden voor grootschalige opwek duurzame energie

Team Milieu gemeente Dalfsen
mei 2021

1. SAMENVATTING	3
2. INLEIDING	4
3. UITGANGSPUNTEN	5
3.1. Algemene randvoorwaarden Dalfsen.....	5
3.2. Afspraken RES West Overijssel	5
3.3. Opgave Dalfsen	5
3.4. Uitsluitgebieden	6
3.5. Zonneparken	6
3.6. Windmolens.....	7
4. LOKAAL EIGENDOM	8
5. PROCES	8
6. MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE	9

BIJLAGE 1

Kaart globale ligging gebieden waar zonneparken en windmolens zijn uitgesloten.

1. Samenvatting

De gemeente Dalfsen heeft concept uitgangspunten voor grootschalige opwek duurzame energie. De belangrijkste uitgangspunten zijn hieronder samengevat:

- Het plafond is 100 Gwh aan grootschalig duurzaam geproduceerde elektriciteit. Hiervan is circa 70% al gerealiseerd of vergund.
- Gestreefd wordt naar een totale verhouding windenergie en zonne-energie van 60/40%.
- Gestreefd wordt naar clustering en bundeling van energieprojecten.
- Nadelige effecten van zonneparken en windmolens op het landschap of ecologie moeten worden voorkomen of gecompenseerd.
- Een zonnepark of windmolen moet maatschappelijke meerwaarde opleveren.
- Initiatiefnemers moeten buurtbewoners vroegtijdig betrekken bij het plan en zorgvuldig communiceren.
- Inwoners van de gemeente Dalfsen moeten de gelegenheid krijgen om financieel te participeren.
- Minimaal 50% van het opgestelde vermogen is lokaal in eigendom bij bijvoorbeeld een lokale energiecoöperatie.
- Het Leidraad Participatie en het projectproces moet worden gevolgd.
- Een zonnepark moet gedurende de looptijd meervoudig worden gebruikt en na uiterlijk 25 jaar moet een zonnepark geheel zijn verwijderd en gerecycled.
- Nieuwe grote vergisters zijn in de gemeente Dalfsen niet toegestaan.
- De landelijke wet- en regelgeving en regionale afspraken, beleidsegels, handreikingen en wegwijzers worden gevolgd.

Naast de genoemde uitgangspunten zijn de gebieden met de volgende bestemmingen of gebiedsaanduidingen uitgesloten voor zonneparken en windmolens (zie ook bijlage 1):

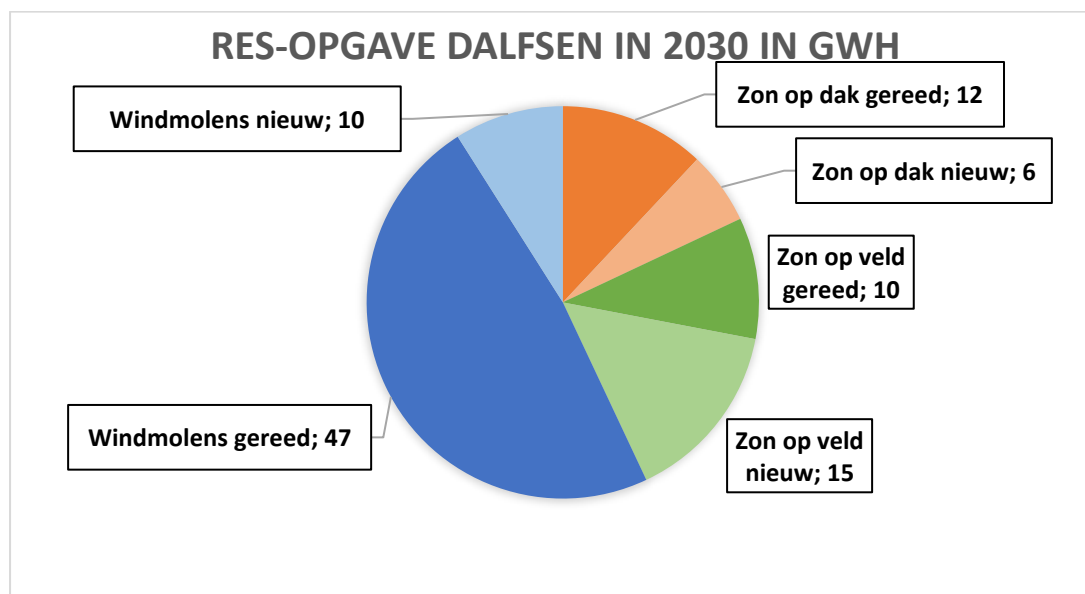
- Natuur.
- Agrarisch met waarden.
- Landschapselement.
- Verkavelingsstructuur .
- Milieuzone Grondwaterbescherming.
- Luchtverkeer.

2. Inleiding

In 2015 heeft Nederland zich verbonden aan het klimaatakkoord van Parijs. Eén van de wegen om invulling aan dit overkoepelende akkoord te geven, is een transitie naar een CO₂-vrij energiesysteem. De verwachting daarbij is dat in de nabije toekomst aan een groot gedeelte van de energie- en warmtevraag voldaan wordt met behulp van duurzaam opgewekte elektriciteit.

Dalfsen heeft in de Regionale Energie Strategie (RES) West Overijssel aangeven te gaan voor 100 Giga Watt hour (GWh) aan duurzame energie in 2030. Dat is globaal 50% van de Dalfser energievraag ten opzichte van het peiljaar 2016 (bron: Energiemix).

Volgens de netbeheerder was begin 2021 ongeveer 50% van de Dalfser RES-opgave gerealiseerd en eind 2021 is dit percentage ongeveer gestegen naar 70%. In de onderstaande grafiek is de RES-opgave van Dalfsen globaal weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt in de bron (zon of wind) en in de hoeveelheid Gwh (gereed en nieuw).

Zonneparken en windmolens hebben impact op het landschap en leefomgeving. Diverse landelijke en regionale beleidsdocumenten zijn vastgesteld om deze ontwikkelingen zorgvuldig te laten plaatsvinden. Ook is meer inzicht gekregen van de effecten van meer zonneparken en windmolens op het bestaande elektriciteitsnet. Een uitgebreide uitleg en toelichting is opgenomen in de RES West Overijssel.

Tot slot heeft de gemeente Dalfsen de afgelopen jaren ervaringen opgedaan met de ontwikkeling en realisatie van zonneparken en windmolens.

Al deze ontwikkelingen en nieuwe kennis zijn vertaald naar een aantal uitgangspunten die voor de gemeente Dalfsen belangrijk zijn voor nieuwe zonneparken en windmolens. Aanvullend zijn op basis hiervan een aantal gebieden uitgesloten voor nieuwe zonneparken of windmolens.

Zonnedaken en vergisters

Voor twee andere vormen van grootschalige opwek van duurzame energie zijn geen aanvullende uitgangspunten of uitsluitingen opgenomen; zonnedaken en mestvergisters. Zonnedaken en kleinschalige mestvergisters (max. 80 kuub per dag) hebben weinig impact op het landschap of leefomgeving. Beide zijn gekoppeld aan bebouwingen/bedrijven en hebben ten opzichte van een zonneparken windmolen een geringe omvang.

Nieuwe grotere vergisters (coproduct, afval en/of mest) zijn niet toegestaan. Mogelijk wordt dit in de toekomst herzien als uit de warmte transitie visie blijkt dat grote hoeveelheden lokaal geproduceerd biogas noodzakelijk is.

3. Uitgangspunten

3.1. Algemene uitgangspunten Dalfsen

De afgelopen jaren heeft Dalfsen ervaring opgedaan met grootschalige energieprojecten. Op basis hiervan kunnen de onderstaande algemene uitgangspunten worden geformuleerd:

- Dalfsen wil voorop lopen in duurzame energie als het gaat om het opwekken en produceren van duurzame energie. En meer nog dan in kwantitatieve zin, gaat het daarbij om samenwerking en de manier waarop het georganiseerd wordt. Gelet op de kwantitatieve doelstellingen uit de RES 1.0 voor 2030 zijn de kwantitatieve doel binnen handbereik. Maar de doelen voor 2050 reiken veel verder en daarop moet ook voorgesorteerd worden. De gemeente wil daarin vooral excelleren in samenwerking en proceskwaliteit.
- In Dalfsen zijn de projecten haalbaar en realistisch en de plannen worden binnen afzienbare tijd gerealiseerd. Dit vergt duidelijke kaders en heldere spelregels die innovatie niet in de weg staan.
- Grootschalige energieprojecten in Dalfsen kennen maatschappelijk draagvlak en lokale betrokkenheid. Inwoners en Dorpen van Morgen zijn altijd betrokken bij de plannen. De plannen moeten aantoonbare meerwaarde hebben voor de inwoners.
- Zonneparken en windmolens in Dalfsen worden bij voorkeur gecombineerd met andere vraagstukken / gebiedsopgaven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan infrastructuur, woningen, bedrijvigheid, klimaatadaptatie, water etc.

3.2. Afspraken RES West Overijssel

De gemeente Dalfsen maakt onderdeel uit van de RES West Overijssel. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat iedere regio hiervoor een eigen Regionale Energie Strategie (RES) maakt met een goede afweging tussen de belangen van de maatschappij, ruimte en netwerk.

Begin juli 2021 moet iedere regio haar strategie aanbieden aan het Rijk. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de RES 1.0. De relevante doelen en afspraken zijn hieronder samengevat:

- Bod concept-RES handhaven en streven naar 60% wind en 40% zon
- Zoekgebieden voor zon en/of wind uiterlijk in 2023 op de kaart
- Optimaliseren ruimtelijke kwaliteit bij opwek
- Beperken van maatschappelijke netwerkkosten door clusteren (geen verspreide initiatieven), door bundelen (zonneparken en windmolens bij elkaar) en door de energievraag en energieaanbod bij elkaar te houden.
- Goede participatie en minimaal 50% lokaal eigendom

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de RES 1.0.

De regionale RES-doelstellingen en afspraken zijn van toepassing op zonneparken en windmolens in de gemeente Dalfsen.

3.3. Opgave Dalfsen

De Dalfser RES-opgave van 100 Gwh is de bovengrens voor grootschalige energie. De monitor van de RES-organisatie wordt aangehouden. Daarnaast wordt gestreefd naar een globale verdeling van 60% windenergie en 40% zonenergie (Advies RES 1.0). Nieuwe inzichten kunnen tussentijds leiden tot een andere opgave en/of andere verhoudingen.

De gemeente Dalfsen streeft naar clustering en bundeling van initiatieven. Dit houdt in dat zonneparken en windmolens in elkaars nabijheid en in samenhang worden gerealiseerd. De exacte invulling hiervan is afhankelijk van vele factoren dus maatwerk.

Alle zonneparken of windmolens waarbij op jaarbasis meer energie wordt opgewekt dan ter plekke wordt verbruikt, wordt gezien als 'grootschalig'. Voor kleinschalige energie-opwek (eigen gebruik) zijn in 2020 ruimtelijke kaders vastgesteld. Uiteraard gelden bovenop deze gemeentelijke uitgangspunten de landelijke en provinciale wet- en regelgeving.

3.4. Uitsluitgebieden

Dalfsen is een prachtige groene gemeente met diverse landschappelijke en ecologische kwetsbare gebieden. Daarom worden de gebieden met de volgende bestemmingen / gebiedsaanduidingen uitgesloten voor grootschalige opwek:

- Natuur.
- Agrarisch met waarden.
- Landschapselement.
- Verkavelingsstructuur .
- Milieuzone Grondwaterbescherming.
- Luchtverkeer

Op www.ruimtelijkeplannen.nl staan de actuele en exacte contouren van deze gebieden (Bestemmingsplan Buitengebied). In bijlage 1 is een globale kaart opgenomen met de ligging van de gebieden waar zonneparken en windmolens niet zijn toegestaan.

Hoewel elke buurgemeente eigen gebiedsaanduidingen en bestemmingsplanregels heeft, komen de randvoorwaarden en uitgangspunten momenteel goed overeen. Met de komst van de RES West Overijssel zal dit in de toekomst nog meer worden afgestemd. Binnen de ruimtelijke ordening is het overigens gebruikelijk dat nieuwe bestemmingsplannen en visies vooraf met buurgemeenten worden afgestemd.

Voor wat betreft de opstelling van onze eigen Omgevingsvisie is deze notitie daarmee afgestemd en vormt een goede overlap tussen de contouren van de uitsluitgebieden met de contouren uit de concept Omgevingsvisie van de gemeente Dalfsen.

3.5. Zonneparken

De gemeente Dalfsen hanteert de richtlijnen van de provincie Overijssel uit de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving, de Handreiking Zonnevelden en Wegwijzer energie van het Overijssels Landschap. Voor details wordt verwezen naar de betreffende stukken.

Hieronder zijn de belangrijkste uitgangspunten samengevat:

- Een zonneveld moet goed ingepast worden of bijdragen aan het omliggende landschap;
- De effecten op landschap en ecologie moet worden beperkt of gecompenseerd.
- Een zonnepark past qua schaal bij de plek en bijdraagt aan gebiedsspecifieke kwaliteiten;
- Een zonnepark heeft een kwalitatief goede en bij de locatie passende omranding van het veld, waarmee de aansluiting op de directe omgeving vorm krijgt;
- Een zonnepark heeft aandacht voor de belevingskwaliteit, meervoudig ruimtegebruik, bodemkwaliteit, waterkwaliteit en recyclebaarheid van installaties.
- Bij een zonnepark mag maximaal 80% bedekt worden door zonnepanelen.
- Een zonnepark mag niet ten koste gaan van de grondwater- en bodemecologie.
- Een zonnepark moet meervoudig en zinvol in gebruik zijn.
- Een zonnepark wordt voor maximaal 25 jaar toegestaan (tijdelijke aanvullende bestemming (artikel 2.12 lid 1 onder a, sub 3o van de Wabo).

Daarnaast hanteert de gemeente Dalfsen de volgende uitgangspunten ten aanzien van verwijdering en herstel:

- De gehele installatie moet naar afloop aantoonbaar worden verwijderd en gerecycled.
- Na beëindiging van het gebruik als zonnepark, moeten de gronden in principe in de oorspronkelijke staat terug gebracht worden. Voor aanvang van realisatie wordt een uitgebreid flora en fauna onderzoek verplicht (nulmeting) en bij verwijdering van een zonnepark dient opnieuw een uitgebreid flora en fauna onderzoek te worden uitgevoerd (eindmeting). Vervolgens moet een integrale landschappelijke en ecologische afweging gemaakt wat wel en niet kan worden verwijderd in het bijzonder met betrekking tot de maatregelen die zijn getroffen voor de landschappelijke inpassing.
- Detailafspraken (waaronder bankgaranties voor verwijdering) worden voorafgaand aan de vergunningverlening in een anterieure overeenkomst met de gemeente vastgelegd.

3.6. Windmolens

Bij inpassing van windmolens zijn de volgende algemene (wettelijke) richtlijnen van toepassing:

Slagschaduwnorm

Bij woningen van derden mag er niet meer dan 340 minuten per jaar, en maximaal 64 dagen per jaar, slagschaduw optreden. In voorkomende gevallen kan een stilstandsvoorziening worden getroffen: bij ongunstige omstandigheden wordt de turbine dan automatisch tijdelijk stilgezet.

Externe veiligheid

Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten, zoals woningen, ziekenhuizen, kantoren en winkels, moeten op een bepaalde afstand van windmolens liggen. Woningen zijn kwetsbare objecten. Zij moeten buiten de minimale veiligheidscontour (10-6 contour) van een windturbine liggen.

Geluidsnorm

Geluid van windmolens mag de geluidsnorm van 47 dB(A)Lden niet overschrijden bij omliggende geluidgevoelige bestemmingen, zoals woningen, scholen en ziekenhuizen.

De geluidsnorm is in veel gevallen de beperkende factor. Gemakshalve kan gerekend worden met de volgende vuistregel: de minimale afstand tussen geluidgevoelige bestemmingen en windmolens is vier keer de masthoogte. Als een opstelling van windmolens nader onderzocht wordt, zullen gedetailleerde geluid- en slagschaduwstudies moeten worden uitgevoerd om te toetsen aan de normen.

In Dalfsen zijn maar een beperkt aantal plekken die kunnen voldoen aan de wettelijke richtlijnen.

Bedrijventerreinen worden veelal gezien als locaties waar windenergie goed landschappelijk inpasbaar is. Daar staat tegenover dat de inpassing van windmolens op bedrijventerreinen complex is vanwege het aspect externe veiligheid. Externe veiligheid bij windmolens gaat over het risico dat personen of installaties worden getroffen door bijvoorbeeld een afvallend rotorblad. Externe veiligheid is een belangrijk onderwerp dat zorgvuldig moet worden afgewogen bij het ontwerp en de vergunningverlening van windmolens.

Voor externe veiligheid zijn hier de mogelijke domino-effecten met risicobronnen in de omgeving (inrichtingen, buisleidingen, transportassen) ook nog aan de orde. Falen van een windmolens kan namelijk tot gevolg hebben dat een nabijgelegen risicovol object ook faalt, waardoor de contour van die risicobron toeneemt en over kwetsbare objecten in de omgeving valt.

Tot slot geldt dat (buis)leidingbeheerders, naast het aspect externe veiligheid, eigen beleid opstellen over de plaatsing van windmolens vanwege de leveringszekerheid via de leiding. Het beleid van dergelijke partijen is geen wetgeving. Het is aan het bevoegd gezag om dit beleid al dan niet mee te laten wegen in de besluitvorming.

4. Lokaal eigendom

In de Klimaatwet is Lokaal Eigendom specifiek benoemd als belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van de energietransitie. In de RES West Overijssel is dit onderwerp nader uitgewerkt en een regionale afspraak is gemaakt over een afdwingbaar percentage van lokaal eigendom van minimaal 50%.

De gemeente Dalfsen vindt lokaal eigendom ook belangrijk. Het gaat de gemeente om het betrekken van de lokale omgeving in het proces, het creëren van maatschappelijke meerwaarde, de mogelijkheid tot financiële participatie van inwoners en de lokale besteding van de opbrengsten.

Elk dorp in de gemeente Dalfsen heeft een eigen duurzaam inwonercollectief. Deze collectieven zijn Coöperatie Nieuwleusen Synergie, Vereniging Groen Gebogen, Stichting Duurzaam Hoonhorst, Coöperatie Duurzaam Leefbaar Lemelerveld en Coöperatie Duurzaam Oudleusen. Zij werken samen onder de naam Dorpen van Morgen. De afgelopen jaren zijn diverse kleinschalige en grootschalige energieprojecten gerealiseerd. Zij hebben kennis en ervaring om ook nieuwe projecten op te pakken en zijn bereid dit ook te doen.

Uitgangspunt is dat minimaal 50% van het opgesteld elektrisch vermogen van het zonnepark of windmolen in eigendom is van een lokaal gewortelde partij, bijvoorbeeld Dorpen van Morgen. Initiatiefnemers zijn verplicht een samenwerking aan te gaan deze lokale partij en de samenwerking vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst worden onder andere het percentage juridische eigendom vastgelegd. In de samenwerking komen ook onderwerpen aan bod ten aanzien van compensatie naar eigenaren en omwonenden en hoe inwoners kunnen meedoen via bijvoorbeeld aandelen.

Lokaal Eigendom past ook bij de Kadernota Duurzaamheid van de gemeente Dalfsen. Lokaal Eigendom en de samenwerking met de Dorpen van Morgen is een vorm van het doel Meer Lokale Kracht.

5. Participatie en projectproces

Uitgangspunt voor ieder zonnepark of windmolen is de Leidraad participatie ([link](#)) van de gemeente Dalfsen. Op basis van ervaringen met eerdere energieprojecten zijn de stappen 1, 2,3 en 5 stappen toegevoegd. Deze eenduidige aanpak moet een zorgvuldig proces borgen in de beoordeling van initiatieven voor grootschalige energie-opwek, in samenspraak met de omgeving en tussen gemeente en initiatiefnemers.

Voor energieprojecten worden de volgende processtappen doorlopen:

1. Afstemming en samenwerkingsovereenkomst met een lokaal gewortelde partij zoals de Dorpen van Morgen (indien de initiatiefnemer geen onderdeel uitmaakt van de Dorpen van Morgen).
2. Locatiescan door de gemeente op basis van concreet voorstel.
3. Opstellen communicatie- en participatieplan door initiatiefnemer.
4. Dialoog met de omgeving.
5. Afspraken tussen initiatiefnemer(s), de lokale partij en de gemeente op hoofdlijnen vastleggen.
6. Uitwerken en aanvraag Omgevingsvergunning.
7. Gemeentelijke toetsing Omgevingsvergunning.
8. Afspraken verifiëren en definitief vastleggen in een anterieure overeenkomst (gemeente en initiatiefnemer).
9. Raadsbesluit ontwerpverklaring van geen bedenkingen
10. Inzage ontwerp en mogelijkheid tot het indienen zienswijzen (6 weken)
11. Afweging zienswijzen door college en raad
12. Besluit op Omgevingsvergunning.
13. Bekendmaking Omgevingsvergunning en mogelijkheid tot beroep (6 weken)

6. Maatschappelijke meerwaarde

Een uitgangspunt van de gemeente Dalfsen is dat elke zonnepark en windmolen een maatschappelijke meerwaarde heeft, zoals in de RES West Overijssel en de provinciale richtlijnen staat verwoord.

Voorbeelden hiervan zijn:

Aansluiten bij gebiedsopgaven

Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken maar ook eigen opgaven of wensen. De uitdaging is om met de ontwikkeling van grootschalige energie-opwek zoals zonneparken juist deze kenmerken te versterken, opgaven te realiseren en wensen mogelijk te maken.

Hierdoor wordt meerwaarde gecreëerd en wordt de omgeving 'gecompenseerd' voor mogelijke 'lasten' die het zonnepark met zich meebrengt. Voorbeelden:

- Herverkaveling gebied voor behoud en verbetering landbouwstructuur;
- Herverkaveling/ruimte voor versterking landschap;
- Wateropgaven, zoals waterberging, natuurvriendelijke oevers, vernatting, klimaatopgave;
- Extra versterken landschappelijke en cultuurhistorische structuren in het gebied);
- Ecologische kwaliteiten verbeteren (doelsoorten e.d.) en verbeteren biodiversiteit;
- Versterken recreatieve routes: waar liggen kansen voor (recreatie)ondernemers, nieuwe verbindingen;
- Natuurontwikkeling: verbindingzones, natuurontwikkeling, bijbehoud (bijvoorbeeld bloemen stroken en bijenkasten van de lokale imkervereniging).

Extra inzet op duurzaamheidsdoelen

Naast ruimtelijk relevante ideeën zijn ook andere vormen van meerwaarde denkbaar, zoals:

- Inzet op ontwikkeling innovatieve technieken (bijvoorbeeld opslagmogelijkheden van energie);
- Educatiemogelijkheden, samenwerking met kennisinstellingen/scholen;
- Sloop en/of hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en/of erven;
- Bijdragen aan zonnestroominstallaties voor daken in omgeving (particulieren en (agrarische) ondernemers en/of delen van aansluitkosten);
- Aanbieden van zonne-energie installaties (met korting) aan particulieren/bedrijven in de gemeente;
- Realiseren zonne-energie installaties op dak(en) maatschappelijk gebouw(en);
- Creëren lokale werkgelegenheid (invulling geven Social Return On Investment);
- Inzet op sociale opgaven (bereikbaarheid openbaar vervoer, langer zelfstandig wonen e.d.).

Toetsing maatschappelijke meerwaarde

Bij de toetsing of er voldoende sprake is van maatschappelijke meerwaarde wordt gekeken naar impact en schaal van de voorziening voor energie-opwek en of er sprake is van eigenbelang of maatschappelijk belang.

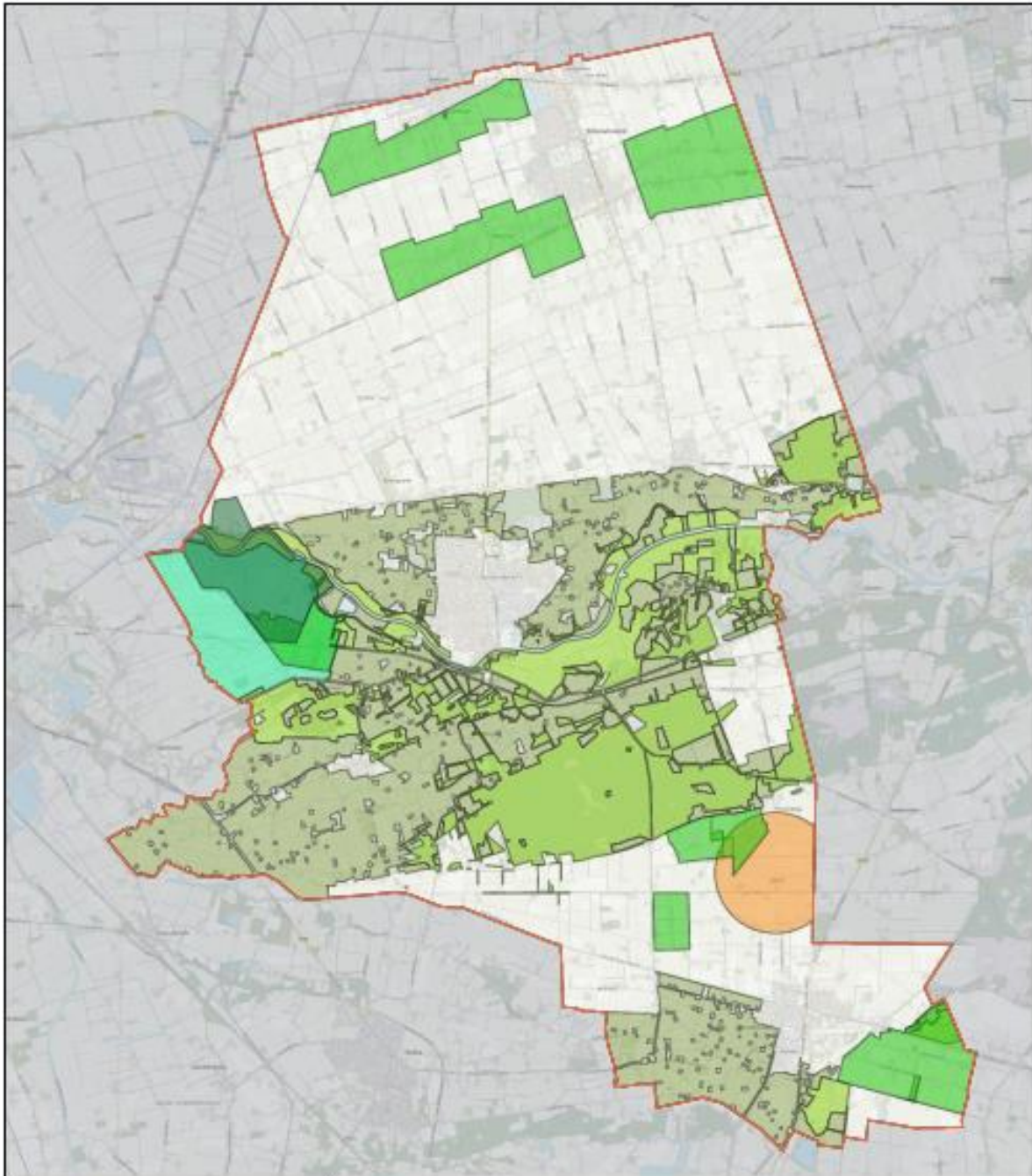
Dit bepaalt bij welke inspanning er sprake is van voldoende balans tussen de aanleg van de voorziening en de maatschappelijke meerwaarde. Er kan daarmee ook sprake zijn van een samenhang met het aandeel lokaal eigendom, de mate waarop de opbrengsten door de lokale eigenaren in het gebied worden besteed en de mate waarin bijvoorbeeld door meervoudig ruimte gebruik ook andere maatschappelijke gebiedsdoelen worden gerealiseerd.

Bij de uiteindelijke vergunningaanvraag moet in ieder geval aangegeven worden:

- Welke punten zijn onderzocht en besproken met de omgeving;
- Waar bij het betreffende energieproject de maatschappelijke meerwaarde wordt gecreëerd;
- Waarom dit in balans is met impact en schaal van het energieproject.

Bijlage

Kaart met globale ligging uitsluitgebieden

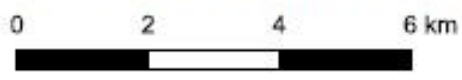
Legenda	
	Grondwaterbeschermingsgebied
	Landschapselement
	Luchtverkeer
	Verkavelingsstructuur
	Agrarisch met waarden
	Natuur

gemeente **Dalfsen**
Team

datum: 28/04/2021

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden

schaal:
1:90.000

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Communicatie en participatie tijdens het zoekgebieden-onderzoek
Portefeuillehouder	-	A. Schuurman (wethouder)
Eenheid	-	Ruimtelijke Ontwikkeling
Contactpersoon	-	Thijs Mosterman
Contactgegevens	-	t.mosterman@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van	15 juni 2021
Behandeling in raadsvergadering van	21 juni 2021

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van de communicatie en participatie tijdens het onderzoek naar de zoekgebieden voor grootschalige duurzame energieprojecten.

Toelichting:

In de commissievergaderingen van 7 juni jl zijn de concept uitgangspunten en uitsluitgebieden voor grootschalige duurzame energie-opwek besproken. Voorgesteld wordt een onderzoek uit te voeren naar geschikte zoekgebieden. Dit onderzoek bevat diverse vormen van communicatie en participatie. Op uw verzoek is deze communicatie en participatie in deze memo nader omschreven.

De belangrijkste stappen zijn:

- Dorpen van Morgen:** de afgelopen jaren hebben we veelvuldig gesproken met de Dorpen van Morgen over energieprojecten. Zij hebben veel kennis van de gemeente. Daarom willen wij de Dorpen van Morgen graag betrekken bij het onderzoek. Voor aanvang van het onderzoek nodigen we de vrijwilligers uit om aandachtspunten en informatie mee te geven voor dit onderzoek. Het onderzoeksbureau verwerkt dit in het onderzoek. Het conceptrapport wordt plenair met de Dorpen van Morgen besproken, waarbij expliciet aandacht wordt besteed aan de ingebrachte aandachtspunten en informatie. Overlegverslagen worden als bijlage opgenomen in het rapport.
- Lokale kennis:** het onderzoek werkt vanuit de hoekpunten uit de RES (energie-opgave, netwerk, ruimte en inwoners). Veel lokale informatie is de afgelopen jaren verzameld en deze gegevens worden gedeeld met het onderzoeksbureau. Onderdeel van deze inventarisatie is een uitgebreide rondgang door de gemeente. Indien nodig, zal door het bureau aanvullende informatie bij lokale partijen en inwoners worden opgevraagd.
- Inwoners informeren:** Op verschillende momenten kunnen inwoners informatie ontvangen en vragen stellen over de energietransitie en zoekgebieden. In februari jl is een uitgebreide enquête gehouden onder onze inwoners over duurzame energie. De enquête bevatte ook veel informatie over de energietransitie en inwoners konden suggesties doen over geschikte locaties. Deze gegevens worden meegenomen in het onderzoek.
We vinden het ook belangrijk dat onze inwoners de gelegenheid krijgen om kennis te nemen van de uitkomst en hierop hun zienswijzen te geven. Voor aanvang communiceren we over het onderzoek, de belangrijkste stappen en de planning. Na afloop worden de concept resultaten gepresenteerd via een webinar. Inwoners worden geïnformeerd en uitgenodigd voor het stellen van vragen en het geven van hun respons. Hiervan wordt een verslag gemaakt en bijgevoegd in het rapport. Vervolgens leggen we het rapport een aantal weken ter inzage (digitaal en schriftelijk). Beleidsambtenaren en het onderzoeksbureau zijn bereikbaar om vragen te beantwoorden. Eventuele zienswijzen moeten schriftelijk worden ingediend. In een rapportage wordt per zienswijze aangegeven waarom en hoe deze wel of niet is verwerkt in het definitieve rapport. De zienswijzer rapportage wordt als bijlage toegevoegd aan het onderzoeksrapport. Onlangs hebben de gemeenten Ommen en Raalte een soortgelijke werkwijze gehanteerd en de reacties waren positief.

Opgemerkt wordt dat, naast het onderzoek, ook een participatieplan wordt uitgewerkt voor het uiteindelijk gekozen zoekgebied. Dit plan bevat onder meer de vervolgstappen die we willen zetten samen met de grondeigenaren en de bewoners van het gebied. Het plan bevat diverse mogelijkheden voor deelname en verschillende opties voor rolverdeling.

Financiën:

Binnen het uitvoeringsplan Duurzaamheid is voldoende budget beschikbaar voor dit onderzoek en bijbehorende participatie en communicatie.

Communicatie:

Per stap zijn de belangrijkste communicatievormen en -middelen weergegeven. Dit is afgestemd met onze communicatiemedewerkers. Tijdens de uitvoering vindt continu interne afstemming plaats.

Vervolg:

Zodra de raad akkoord is met het onderzoek, wordt het onderzoek gestart. De inventarisatie en afstemmingen nemen circa 2 maanden in beslag. Het uitwerken van de concept-rapportage, webinar en inzage-periode nemen eveneens circa 2 maanden in beslag. Het doel is besluitvorming in november of december 2021.

Bijlagen:

geen

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris
ing. S.A.D.C. van Geffen